

Uitvaartwezen

VAKBLAD VOOR UITVAARTPROFESSIONALS

WWW.HETUITVAARTWEZEN.NL

MAART 2011 NR. 2

THEMA

Modern begraven

LOB promoot begraven

Update natuurbegraven

Herbert Görders 'troostrijke groepsgraven'

cover

Wat is er modern aan begraven? Helemaal niets! Bovengronds begraven, groepsgraven, herdenkingsmonumenten, begraven in de natuur, piëteitsvol ruimen: allemaal zo oud als Methusalem. Machinaal ruimen is misschien modern, maar laat nou juist dat in onze moderne tijd omstreden zijn.

Foto's: Dasha Elfring, Stilbeeld uitvaartfotografie.

Het hóeft niet / Kerk uit, crematorium in

Voor dit nummer sprak ik heel wat begraafplaatsbeheerders. Leuk volk. En allemaal – van degelijke mannen uit het groenonderhoud tot hooggehakte kwebbelende kunsthistorici – met hart voor hun vak. Wel ben ik geschrokken van het beeld dat sommigen hebben van uitvaartverzorgers. Uitvaartondernemers – in beheerderjargon uvo's – zouden cremeren promoten door te stellen dat het goedkoper is dan begraven. Omdat ze daar meer aan verdienen. Nou valt cremeren in veel gevallen inderdaad goedkoper uit dan begraven. Al stelt de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen in haar nieuwe brochure *Als ik later dood ben* dat begraven niet duurder hóeft te zijn. Maar de meeste mensen willen nu eenmaal geen algemeen graf. Die graven zijn trouwens ook op niet alle begraafplaatsen beschikbaar. En ze willen wel een grafsteen en ook die is in de regel prijzig. Al hóeft dat natuurlijk helemaal niet. Je kunt ook zelf een houten kruis in elkaar fröbelen en wat viooltjes planten. Maar toch: in veel gevallen pakt begraven duurder uit dan cremeren. Of dat de belangrijkste reden is dat steeds meer mensen voor cremeren kiezen, betwijfel ik. Wat mij opvalt, is dat bij alle redenen die LOB-bestuurders aanvoeren niemand het heeft over de nieuwe generatie priesters: de brokkenpiloten van Hurkmans en de ingevlogen conservatievelingen uit India en Vietnam. Mensen worden door hen niet alleen de kerk

uitgejaagd, maar veelal ook het crematorium in. Waar crematoria vroeger de naam hadden kil en zakelijk te zijn, beleeft men er nu vaak warme persoonlijke afscheidsdiensten. Terwijl in de kerk de uitvaartdienst, en zeker de uitvaartmis, steeds strenger wordt en steeds meer ontdaan van een persoonlijke invulling. Veel nabestaanden die in de kerk moeders muziek niet mogen draaien, kiezen voor een niet-kerkelijke uitvaart. En waar kom je dan uit? Al snel in een crematorium. De stap naar crematie hóeft je ook dan niet te zetten, maar die is wel snel gemaakt. Begraafplaatshouders kunnen op deze ontwikkeling anticiperen door – zeker in katholieke gebieden – aula's aan te bieden voor uitvaartplechtigheden.

En of uitvaartbegeleiders aansturen op crematie? Nog los van de vraag of dat voor hen financieel voordelig is (lang niet altijd): ik geloof het niet zo. De keuze voor begraven of cremeren hebben mensen in verreweg de meeste gevallen al gemaakt. Als dat niet zo is, spelen doorgaans gevoelsargumenten de boventoon. En natuurlijk de vraag wat de overledene gewild zou hebben. ■

Marjon Weijzen
hoofdredacteur
redactie@hetuitvaartwezen.nl

Persberichten en ander nieuws mailt u naar:
redactie@hetuitvaartwezen.nl.

CARTOON: MODERN BEGRAVEN

Door Hans Basten

Fa Teun Reedijk

Lekdijk 17

4235 VK Tienhoven (ZH)

Tel/Fax 0183-601400 Mob 0622790127

Stalhouderij Fa Teun Reedijk

Ook voor begrafeniskoetsen

Onze authentieke begrafeniskoetsen kunnen voor een stijlvolle begrafenis worden ingezet, eventueel met volgkoetsen.

Wij rijden de begrafeniskoets met twee of vierspan Friese paarden. Wij beschikken over twee zwarte en een witte begrafeniskoets, ook een boerenwagen behoort tot de mogelijkheid.

Uiteraard zijn wensen van persoonlijke aard altijd bespreekbaar, neem contact met ons op.

www.teunreedijk.nl

Gravendienst A. van der Burgt

Voor meer informatie schrijf of bel naar:

A.C. van der Burgt & Zn. VOF

Alde Biezenstraat 30, 5421 BG Gemert

tel.: 06-53718849 • bgg. 06-51052469

fax: 0492-367878 • bgg. 0492-368389

Email: pburgt@xs4all.nl • Internet: www.vandenburggemert.nl

Branche Vereniging

Ondernemers Begraafplaatsbeheer

- ‡ Gespecialiseerd in delven en dichten van graven
- ‡ Opgraven en herbegraven op begraafplaatsen en evt. overbrengen naar andere begraafplaats
- ‡ Ruimen, op- en herbegraven van gehele begraafplaatsen in heel Nederland
- ‡ Het ruimen van grafmonumenten en tekens afvoeren en vernietigen
- ‡ Het ruimen van grafkelders
- ‡ Plaatsen van nieuwe grafkelders

UITVAARTKLEDING OP MAAT

DUPARTA

for his & hers - custom made suits & shirts

WATERSPIN 14

3824HH AMERSFOORT

T 033 8884483

E INFO@DUPARTA.COM

WWW.DUPARTA.COM

INDIVIDUELE PASVORM EN MODELLEERING

UNIFORME UITSTRALING

BETAALBAAR

KEUZERUIMTE

MODIEUS EN KLASSIEK

Natuurbegraven komt in Nederland maar niet echt van de grond. Tenminste, niet in de meest 'strengere' vorm. Natuurrijke begraafplaatsen en bosbegrafplaatsen komen er steeds meer.

LOB promoot begraven. Om tegengas te geven, want cremieren loopt wel erg hard. Een folder moet soelaas bieden. Maar waarom stijgt cremieren zo in populariteit? Daarover verschillen de meningen.

Görders grafmonumenten naar Nederland halen. Dat heeft Gijsje Teunissen van Charon Uitvaartbegeleiding zich ten doel gesteld. Waarom? Om troostrijke ontmoetingsplaatsen te realiseren op begraaf-

Korte berichten

Regionale vakontmoetingen, digitale aangiftestart in Den Bosch, doodskopschroef gevonden, steen blijft eigendom koper, creatieve workshop.

7

Productnieuws

RosettaStone: communiceren vanuit het graf, mobiel opbaarhuisje, nazorg van TochVerder, monumenten van kiezels en halfedelstenen.

8

Opinie

Begraafplaatsen werken heus heel zakelijk, al zijn de tarieven dan niet uniform. Maar uitvaartondernemers mogen wel wat zakelijker omgaan met begraafplaatsbeheerders en -medewerkers.

11

Voldoet de nieuwe handleiding over ruimen?

Gemeenten en uitvaartbranche kregen een jaar de tijd om nieuwe richtlijnen op te stellen voor piëteitsvol ruimen. Het Comité van Waakzaamheid vindt ze niet afdoende. Binnenkort oordeelt de Tweede Kamer.

15

Juridisch

Grafkunst valt onder het hoge btw-tarief en spreken bij uitvaarten is vrijgesteld van btw als daarvoor iemand wordt ingehuurd. Door: mr. Carola van Vilsteren.

16

In Zake(n)

Het digitaliseren van uw financiële administratie loont de moeite. Doe papieren loonstrookjes en facturen de deur uit! Het scheelt tijd, geld en fouten. Door: mr. Frank Post.

17

Cijfers

Grafkosten.

17

Service

Recensie: handleiding Opgraven en Ruimen
Signalementen: Wandelen over Zorgvlied, Doudencultus, Tranen van liefde, Misschien was je vandaag wel geboren.

18

Brief

Modern begraven, modern vervoer, modern grafmonument, moderne uitvaartbegeleiding. Wat is er eigenlijk modern aan misschien wel het oudste beroep ter wereld: doodgraver? Gijsje Teunissen vraagt het zich af.

19

Hart voor de zaak

Een spirituele hotspot in de wijk, noemt Nicoline Zemerling 'haar' R.K. Begraafplaats St. Laurentius in Rotterdam. Architectuurliefhebbers van over de hele wereld komen er voor de door Francine Houben ontworpen kapel, maar ook omwonenden en schoolklassen met voornamelijk moslimkinderen weten de plek te vinden. "Ze mochten eerst niet van hun ouders", weet Zemerling, "dus het is een hele overwinning."

23

Klacht

In 2009 werden vier klachten ingediend over begraven. Over de grafduur, de plicht tot schudden en de voorlichting over algemene graven.

25

Kort- korter- kortst

25

Agenda

25

Klantgericht

Paraplu's zelf meenemen of wordt daarvoor gezorgd door de uitvaartverzorgers of de beheerder van het rouwcentrum? Over het verschil tussen een degelijke uitvaartconsulent en een hartelijke gastvrouw.

26

Ins & Outs

30

Vooruitblik

30

Colofon

30

Creatieve Workshop van Gijsje Teunissen

“Hoe ver kun je eigenlijk gaan bij het begeleiden van een familie?” Deze vraag stelt Gijsje Teunissen aan uitvaart- en ritueelbegeleiders die deelnemen aan haar Creatieve Workshop. Tijdens de workshop biedt zij inspiratie tot het aanbieden van eigentijdse symbolen en rituelen, maar worden ook oude tradities uitgelicht en toegepast. Verder staat het opbaren op graszoden op het programma. De eerstvolgende workshops staan gepland op 6 maart en 17 april, beide in Schoorl.

www.charonuitvaartbegeleiding.nl

Steen blijft eigendom koper

Gevoelsmatig was het vreemd dat een grafmonument, nadat het geplaatst was, juridisch eigendom werd van de begraafplaats. In de laatste wijziging van de Wet op de lijkbezorging (1-1-2010) is dat veranderd. Grafmonumenten blijven nu eigendom van de koper, totdat het graf geruimd mag worden. Daarna vervallen ze alsnog aan de begraafplaats. Door een foutje in de wet gold dit alleen voor nieuw geplaatste graftekens en grafbeplanting. Vanaf 1 maart geldt het echter voor alle grafmonumenten, dus ook voor de eerder geplaatste.

Meestal zal de eigenaar van de steen tevens rechthebbende van het graf zijn, maar dat hoeft niet. Funerair juristen wijzen erop dat het voor derden niet eenvoudig is te achterhalen wie de eigenaar is van een grafmonument. Onhandig als zij schade, veroorzaakt door dat grafmonument, willen verhalen. In veel gevallen zal waarschijnlijk dan toch de begraafplaatshouder verantwoordelijk gesteld worden. Voordelen zijn er ook: steenhouders kunnen niet afbetaalde stenen makkelijker terugvorderen.

Doodskopschroef gevonden

Harrie Landman vond tijdens onderhoud aan het graf van zijn schoonmoeder op de algemene begraafplaats in IJsselmuiden een zogenaamde doodskopschroef. Vermoedelijk is het een sluitschroef uit de zestiende of zeventiende eeuw. Doodskopschroeven en -nagels zijn zeldzaam, maar worden toch met enige regelmaat gevonden meldt Wim Vlaanderen, lid van Terebinth. Hij vond de afgebeelde doodskopnagel in het graf van de Baron van Ittersum op de Algemene begraafplaats van Hattem. De kist was van 1856.

Vakregio-ontmoetingen: nu ook in Zwolle en Eindhoven

Het was druk en bruisend tijdens de eerste onafhankelijke nieuwjaarsontmoeting voor de uitvaartbranche in Amsterdam. Vooral veel mensen van kleine uitvaartondernemingen, sprekers, kunstenaars en andere toeleveranciers waren geanimeerd met elkaar in gesprek. Organisator, uitvaartondernemer Vital van Looveren, blikt terug op een dermate geslaagd evenement dat hij besloot een tweede bedrijf op te richten: Vitaal netwerken. Doel: het organiseren van regionale vakontmoetingen voor de uitvaartbranche. De eerste twee

staan gepland in Eindhoven (zondagmiddag 13 maart) en Zwolle (in april). Het programma is uitgebreider dan in Amsterdam. Ook hier een speeddate en een concert. Verder een symposium, workshops (onder andere over koelen met graszoden en thanatopraxie) en een uitvaartmarkt. Alles gebeurt op een leuke locatie waar je vooraf kunt lunchen en na afloop dineren.

Toegangskarten (inclusief consumptiebonnen) zijn alleen in de voorverkoop verkrijgbaar. info@looveren.nl.

Digitale aangiftes gestart in Den Bosch

De gemeente 's-Hertogenbosch startte met uitvaartondernemers Klopper en Kramer en St. Jan/Verachtert een pilot 'digitaal aangifte doen van overlijden'. De ondernemers vullen op de gemeentesite een formulier in en voegen een ingescande doktersverklaring bij. De burgerlijke stand mailt dan een akte en verlof naar de uitvaartondernemer. Ook wordt er een akte per post verstuurd. Die aktes zijn rechtsgeldig. Wel moet de ondernemer nog eens in de drie weken langskomen om de aangifte te ondertekenen.

Verantwoordelijk ambtenaar Gerard Velders is enthousiast over de eerste ervaringen, maar nog meer over toekomstige mogelijkheden. “Uitvaartondernemers kunnen straks inloggen via een systeem als Linea

Recta, dat gebruikt wordt door advocaten, notarissen en deurwaarders. Het verlof willen we op termijn rechtstreeks mailen naar de begraafplaats- of crematoriumbeheerder, met een cc naar de uitvaartondernemer. Het Centraal Bureau voor de Statistiek is druk doende met het digitaliseren van het B-formulier. Ook werken we aan een digitale verklaring van overlijden die artsen kunnen invullen op onze site of via een weblink.”

In 's-Hertogenbosch duurt de pilot nog zo'n drie maanden. Voordat digitale aangifte in heel Nederland kan worden toegepast, is een wetswijziging nodig. Een voorstel daarvoor ligt bij de Tweede Kamer.

Mobiel opbaarhuisje

Franca van de Kerkhof van Coda uitvaarten uit Lieshout ontwikkelde een mobiel opbaarhuisje. De mobiele opbaar ruimte kan bijvoorbeeld in een tuin geplaatst worden. Van de Kerkhof: "Je hoeft geen grote tuin te hebben. Op een flink dakterras past het huisje ook. Ideaal voor families die de overledene wel in hun nabijheid willen houden, maar voor wie de woonkamer te confronterend of te klein is." Het huisje is van vuren hout, inclusief elektriciteit, verlengsnoer, verlichting en vaste airco. Een koeling kan desgewenst meegeleverd worden. Het huisje wordt opgebouwd in anderhalf uur. Het mobiele mortuarium kreeg al veel aandacht in de pers. Inmiddels wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van meerdere modellen.

Maten: 3 x 3 m binnenruimte, op een vlinder van 3,25 x 3,85 m. Prijsindicatie: € 1175 (incl. btw, opbouw en afbreken).

Franca van de Kerkhof, tel.: (0499) 42 21 34.

www.opbaarhuisjes.nl

Nazorg van TochVerder

Stichting TochVerder verleent kosteloze nazorg aan nabestaanden via een digitaal werkboek. Uitvaartondernemers kunnen voor € 750 per jaar een postcodegebied beheren. De nazorg is niet alleen voor hun eigen klanten, maar voor alle inwoners van het betreffende gebied. Henk van Doeselaar van VanDo Uitvaart Services uit Doesburg is een van de veertig aangesloten bedrijven. "Alle relevante informatie staat overzichtelijk bijeen op de site", constateert hij. "En voor mij is het goede reclame, want wie het werkboek openklikt leest: 'Dit werkboek is u aangeboden door VanDoUitvaart Services.' Het is een mooie dienstverlening."

TochVerder (Martin Versluis), tel.: (078) 610 20 64/ (06) 53 93 45 70.

www.tochverder.nl

Monumenten van kiezels en halfedelstenen

Silent-Stones maakt gedenksteden van kiezels en halfedelstenen. Nabestaanden kunnen mee werken aan het grafmonument.

Prijs: € 1500 – € 8000 (incl. aanvragen van de vergunning, meewerkdagen, plaatsen en btw). Silent-Stones (Ludy Kaptein), tel.: (010) 412 98 16.

www.silent-stones.nl

Chip met informatie inbouwen in grafsteen

Personal RosettaStone is een hightech applicatie, in de vorm van een granieten schijf of tablet, die je kunt plaatsen in een (bestaande) grafsteen, op een urn of op een monument voor verkeersslachtoffers. De chip bevat persoonlijke informatie over de overledene, bijvoorbeeld een levensverhaal dat door de persoon zelf of zijn familie is gemaakt. Het schijfje biedt ruimte aan één foto en duizend woorden. De gegevens op de Personal RosettaStone zijn beschikbaar voor iedereen met een mobiele telefoon voorzien van Near Field Communications (NFC). Bij het ontbreken

van een NFC-functie op de mobiele telefoon kan dezelfde informatie worden opgevraagd via internet, met behulp van de getalscode op de Personal RosettaStone. Als deze op de website wordt ingevoerd, ontvangt men dezelfde informatie als via een sms op de mobiele telefoon.

Inkoopprijs: € 50 zonder NFC, € 100 met NFC (excl. btw). Consumentenprijzen: respectievelijk € 100 en € 200. Jems BV, tel.: (0299) 77 13 22. www.felmb.nl

Naturbegraafplaatsen in Nederland

BEGRAVEN IN HET BOS

Grafonderhoud op Naturbegraafplaats Westerwolde in Assel.

In Nederland komen naturbegraafplaatsen maar moeizaam van de grond. Of is dat een kwestie van definiëring?

“De afgelopen jaren heb ik veel ideeën voor naturbegraafplaatsen langs zien komen, maar geen enkel realistisch plan”, zegt Willem van der Putten, voorzitter van Stichting Naturbegraafplaatsen Nederland. Waarom slagen de meeste initiatieven niet? Van der Putten: “De bedrijfsplannen zijn meestal veel te optimistisch, net als de inschatting van de tijd en de investeringen die met de procedures gemoeid zijn.”

Investeren en doorzetten

Gé Peterink lukte het wel om een naturbegraafplaats van de grond te krijgen, al loopt er nog steeds een rechtszaak. Drie jaar kostte het hem om de procedures rond te krijgen, de organisatie op poten te zetten en 6,5 hectare bos in te richten als naturbegraafplaats. In 2010 opende hij op zijn landgoed in Venray Naturbegraafplaats Weverslo, de derde naturbegraafplaats in Nederland. De eerste begrafenissen hebben inmiddels plaatsgevonden, maar door omwonenden wordt nog steeds tegen de begraafplaats geprocedeerd.

Peterink is voorzitter van Platform Naturbegraven Nederland, dat vorig jaar werd opgericht na een studiereis langs naturbegraafplaatsen in Engeland. De essentie van naturbegraven, volgens dit platform, is dat het begraven bijdraagt aan de natuurontwikkeling van een gebied. “Of er een hek omheen staat, of er wel of geen zwerfkeien zijn toegestaan: dat vind ik niet zo belangrijk”, zegt Peterink. “Wel dat het begraven integraal onderdeel is van het landschap. Het landschap op Weverslo is bos. Daaruit vloeit bijvoorbeeld onze keuze voor houten grafmonumenten voort.”

Bosbegraafplaatsen

Dat in Nederland – vergeleken met bijvoorbeeld Engeland en Frankrijk – naturbegraafplaatsen maar moeizaam van de grond komen, heeft niet alleen te maken met de bevolkingsdichtheid, regelgeving en grondprijs. Het hangt ook samen met de definitie van ‘naturbegraven’. Begraven in de natuur valt in Nederland niet mee. Maar begraven op een natuurlijk

aandoende begraafplaats kan wél op veel meer plekken. Zeker in het oosten van het land. In Lochem en Deventer zijn bijvoorbeeld fraaie bosbegraafplaatsen en Dieren heeft sinds 2002 naturbegraafplaats *Het Bos*. Beheerder Cees van der Zwaard vindt het niet zo relevant of *Het Bos* aan de definitie voldoet. De naturbegraafplaats voorziet in een behoefte, zoveel is duidelijk. De honderd graven zijn er bijna vol; aan een nieuw gedeelte met tweehonderd graven wordt gewerkt.

De twee ‘gewone’ begraafplaatsen die Van der Zwaard beheert, liggen eveneens in het bos. Het verschil met de Dierense naturbegraafplaats? De grafmonumenten en de paden. In *Het Bos* zijn alleen graftekens van natuurlijke vormen en materialen toegestaan en er zijn graspaden. Ook de Amstelveense begraafplaats Zorgvlied heeft een ecologisch grafvak (*t Varenveld*). Landschapsontwerper Joyce Sengers vindt dit geen naturbegraafplaats in strikte zin. Zij legt uit: “Op een beperkte oppervlakte is een aardige sfeer neergezet, maar ik zie niet wat die varens en exotische boomstronken bijdragen aan de ecologische kringloop.” Sengers was de afgelopen jaren nauw betrokken bij de ontwikkeling van naturbegraafplaatsen in Groningen en in Zuid-Limburg en werkt nu aan de totstandkoming van een naturbegraafplaats op een Brabants landgoed. Martin Binder van Stichting Rest in Nature zet zich op een zevental locaties in voor de ontwikkeling van naturbegraafplaatsen. Ook in zijn geval gaat het om begraven in dienst van natuurbehoud of -ontwikkeling. De graven mogen niet zichtbaar gemarkeerd worden.

Begraven in de natuur vergt een lange adem, denken zowel Sengers als Binder. Maar ze verwachten wel een ‘groeispuurt’ als er straks nog een paar mooie naturbegraafplaatsen gerealiseerd zijn. ■

*Tekst en beeld: Marjon Weijzen
(Narcissen: Ellen Schotanus)*

Uiteindelijk telt het maatwerk

De bouw van een Mercedes Huiskamp rouwauto begint altijd met een goed gesprek tussen u en onze ontwerper.

Het is onze passie om samen met u tot een elegant en functioneel ontwerp te komen dat past bij uw organisatie.

Huiskamp Carrosseriefabriek BV
Technopark 4 7102 JM Winterswijk
Telefoon: (0 543) 51 24 82
Telefax: (0 543) 52 14 45
info@huiskamp.com
www.huiskamp.com

interieur & exterieur:
op maat voor u ontworpen

BZ Graaftechniek VOF bzgraaftechniek@home.nl

Postbus 16
8390 AA Noordwolde (Fr)

Tel: 06 20 94 58 17
Tel: 06 16 94 84 41
Fax: 0521 38 28 45

KvK. Meppel: 011 777 93
E-mail: bzgraaftechniek@home.nl

Ons bedrijf voert diensten/werkzaamheden uit op zowel kerkelijke, particuliere als gemeentelijke begraafplaatsen:

- Mechanisch en handmatig ruimen,
- Het opgraven en ruimen van begraafplaatsen inclusief onverteerde stoffelijke resten en het desinfecteren,
- Opgraving van stoffelijke resten binnen de grafstroomtermijn, volgens de richtlijnen van de milieu-inspectie,
- Opgraving in geval van eindbestemmingwijzigingen,
- Het overbrengen en herbegraven van stoffelijke resten na opgraving,
- Het verwijderen en vernietigen van monumenten,
- Het leveren en plaatsen van grafkelders en verzamelgraven,
- Padverharding en herstel van paden,
- Al onze medewerkers zijn VCA gecertificeerd.

Gaarne bieden wij u onze diensten aan en brengen, op uw verzoek, vrijblijvend een offerte uit.

Exclusief in uitvaartkleding

Peters Mode is al meer dan 10 jaar gespecialiseerd in het leveren van kwaliteits 'maat' kleding aan bedrijven die werkzaam zijn in de uitvaartbranche.

Veel uitvaartondernemingen zijn uitermate content over onze collecties, manier van werken en korte en flexibele levertijden.

Tevens kunnen wij uw bestaande kledingpakket aanvullen met dezelfde stoffen en modellen.

Graag komen wij vrijblijvend bij u langs om uw wensen te inventariseren.

Voor meer informatie kunt u ons bellen of kijk op www.petersmode.nl

Peters Mode

altijd gepast gekleed

Postbus 3013 • 8600 DA Sneek

T (0515) 439 928 F (0515) 439 682

M 06 53 745 887 E info@petersmode.nl

www.petersmode.nl

BEGRAVEN GAAT REUZE ZAKELIJK!

We begraven heus zakelijk, al zijn de kostenberekeningen niet uniform. En uitvaartondernemers? Die mogen zich nog wel wat professioneler opstellen bij begrafenissen. Deskundigen reageerden op de stelling: **begraven zou zakelijker moeten worden aangepakt, zoals bij cremeren het geval is.**

dienstverlening op peil

Kees Hollestelle, manager begraafplaatsen Monuta, bestuurslid Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB):

“Crematoria werken bedrijfsmatig. Begraafplaatsen zijn heel divers. Je hebt parochiebegraafplaatsen waar één of twee keer per jaar wordt begraven. Die moeten wel onderhouden worden en bedrijfsmatig kan dat niet uit. Maar voor mensen die daar begraven willen worden is het wél belangrijk dat ze behouden blijven.

De grotere begraafplaatsen hebben hun zaken inmiddels aardig op orde. Qua dienstverlening doen ze zeker niet onder voor crematoria. Qua promotie valt er nog een inhaalslag te maken. Dat is nu een speerpunt van de LOB.”

heeft niet kostendekkend

Sjaak den Hollander, voorzitter Federatie van Katholieke Begraafinstellingen (FKB) en secretaris Nardus:

“Onzin dat begraafplaatsen kostendekkend zouden moeten zijn! Laten gemeentes eerst de schouwburg en de voetbal-

club maar eens kostendekkend maken. Van een begraafplaats moet iedereen gebruik kunnen maken, daar mag best geld bij. Begraven moet zo goedkoop mogelijk blijven. In ieder geval moet het niet zo zijn dat mensen om financiële redenen voor cremeren kiezen. Of je naar de schouwburg gaat, is daarentegen je eigen keuze. Dat mag best kostendekkend zijn.”

uniforme tarieven

Martin Kersbergen, woordvoerder Dela:

“Begraafplaatsen werken net zo bedrijfsmatig als crematoria. Het doel is kostendekkend zijn en dan is een bedrijfsmatige benadering belangrijk. Alleen hanteert elke gemeente een eigen definitie voor ‘kostendekkend’ en een eigen berekeningswijze. Neem je kapitaallasten wel of niet mee? Valt het onderhoud onder de post ‘groen’ of hanteert de gemeente uurtarieven? En zijn de kosten van een aula bij de begraafplaats verdisconteerd in de grafrechten of wordt dat betaald naar gebruik? Sommige gemeentes verdisconteren in de prijs dat de grond niet gebruikt is voor woningbouw. Terwijl andere gemeentes uitgaan van een lagere grondprijs vanwege de bestemming ‘begraven’. Door dergelij-

ke verschillen kunnen de tarieven voor begraven duizenden euro's verschillen. Dela pleit al jaren voor een uniforme en dus transparante berekening van de gemeentelijke grafkosten. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten is bezig om zo'n algemeen model voor het berekenen van de grafkosten op te stellen, maar dat proces verloopt traag.

Met de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen hebben we onlangs een goed gesprek gehad, maar het is nog te vroeg om te zeggen of er een gezamenlijk grafkostenonderzoek komt.”

inhaalslag allang gemaakt

Marie-Louise Meuris, directeur De Nieuwe Ooster, begraafplaats en crematorium van de gemeente Amsterdam:

“Een gechargeerde stelling. Het impliceert dat begraven niet zakelijk zou zijn. Die suggestie wordt graag gewekt vanwege commerciële belangen. Er is te weinig oog voor de inhaalslag die allang heeft plaatsgevonden. En dat begraven duurder is dan cremeren is ook niet waar.”

professionals onder elkaar

Arpad Nesvadba, directeur Begraafplaats Zorgvlied in Amstelveen:

“Een begrafenis moet niet zakelijk overkomen. Een crematieplechtigheid trouwens ook niet; daar gaan wij bij ons crematorium ook vanuit. Maar achter de schermen moet er wél zakelijk gewerkt worden. Duidelijke afspraken zijn essentieel. Die moeten worden vastgelegd en nagekomen. Zowel tussen uitvaartondernemer en begraafplaats, als tussen uitvaartondernemer en klant. Zorg dat helder is wat er gaat plaatsvinden en hoeveel dat kost. Bij sommige uitvaartondernemingen ontbreekt het aan die zakelijke aanpak. Ze komen bijvoorbeeld te laat of blijven te lang. We zijn professionals onder elkaar,

Stelling volgende keer

In *Opinie* reageren deskundigen in de uitvaartbranche op een vraag of stelling. Mail uw reactie naar: redactie@hetuitvaartwezen.nl. In het volgende nummer: **als uitvaartondernemer bied ik geen uitvaartverzekering aan, dat is een andere tak van sport.**

LOB promoot begraven

BEGRAVEN, *JUST DO IT!*

Cremeren is populairder dan begraven. De Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen vindt het tijd voor een charmeoffensief. In een nieuwe folder worden de positieve kanten van begraven belicht. Vooroordelen – begraven is een dure manier om opgegeten te worden door de wormen – worden ontkracht.

“Volgens de laatste cijfers wordt in 56,8 procent van de sterfgevallen gekozen voor cremeren”, zegt Kees Hollestelle, bestuurslid van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) en manager van de drie begraafplaatsen van Monuta (Oud Eik en Duinen in Den Haag, Rustoord in Nijmegen en Schifferheide in Kerkrade). “En die stijging zal nog wel even doorgaan.” Hollestelle constateert dat de komst van een nieuw crematorium leidt tot een stijging van het aantal crematies in de directe omgeving ervan. En dus daalt het aantal begrafenissen in die regio. De komende jaren komen er nog wel wat crematoria bij. Collega-bestuurslid Leo van Eijk, tevens directeur van Facultatieve Divisie Crematoria & Begraafplaatsen (onder meer begraafplaats Westerveld in Driehuis), verwacht om die reden dat het aandeel cremeren zal stijgen tot zo’n 75 procent. De voorzitter van de LOB, Franc Korsten (Stichting Begraafplaatsen Nijmegen), denkt dat de verhouding rond het huidige percentage zal stabiliseren.

Hoe dan ook: feit is dat cremeren in de lift zit en begraven in het verdomhoekje. De LOB heeft de promotie van het begraven dan ook tot speerpunt gemaakt. Vakblad *De Begraafplaats* startte een ru-

briek *Begraven, just do it* waarin deskundigen advies geven hoe begraven sexyer kan. Ook de nieuwe LOB-folder *Als ik later dood ben* moet helpen het tij te keren.

Cremeren zou goedkoper zijn

Eerst maar eens een analyse: waarom kiezen steeds meer mensen voor cremeren? Cremeren kan steeds dichterbij, maar er zijn meer oorzaken voor de toenemende populariteit van de lijkverbranding. Cremeren is in veel gevallen goedkoper dan begraven. Al stelt Korsten dat begraven niet duurder hoeft uit te vallen dan cremeren. “Het lijkt vaak zo, omdat nabestaanden de kosten voor asbestemming niet meewegen in hun beslissing, terwijl bij begraven de kosten voor grafrechten en -onderhoud voor de komende twintig jaar al op de uitvaartfactuur staan. Ook weten mensen vaak niet van de mogelijkheid van algemene graven.” Korsten houdt zich er verre van, maar in LOB-kringen wordt nogal eens verwijtend gekeken naar uitvaartverzorgers: zij zouden cremeren promoten door te verkondigen dat het goedkoper is. Aan cremeren zouden ze namelijk meer verdienen.

Dela stelt in haar grafkostenonderzoek uit 2005 dat vijftien procent kiest voor crematie uit kostenoverwegingen en dat tien procent crematie overweegt als de grafkosten blijven stijgen. Het crematiepercentage van Dela lag in 2005 trouwens al op 62 procent. Uit een onderzoek in 2008, ook in opdracht van Dela, blijkt dat 65 procent van de ondervraagden denkt dat kostenafwegingen een rol spelen bij de keuze tussen begraven en cremeren, terwijl 63 procent vindt dat financiële afwegingen geen rol zouden moeten spelen.

Nabestaanden opzadelen met onderhoud

Een andere reden die mensen ervan weerhoudt om hun dierbaren te begraven is het grafonderhoud. *Als ik later dood ben* riposteert: “Het onderhoud kan uitbesteed worden aan de begraafplaats en/of beperkt worden door de keuze van grafmonument en -beplanting.”

De meeste mensen maken hun keuze puur op gevoel. Ook op dat niveau heerst een hardnekkige mythe: die van het opgegeten worden door wormen. Het is het derde vooroordeel dat de LOB-brochure ontzenuwt. Hoewel het de vraag is of het een prettiger vooruitzicht is vanuit je darmen door bacteriën en schimmels te worden opgepeuzeld.

Tekst: Marjon Weijzen

Beeld: Westerveld?,

Folder als ik later dood ben,

De LOB-brochure *Als ik later dood ben* geeft informatie over begraven en ontkracht vooroordelen.

Begraafplaats Westerveld staat als eerste Nederlandse begraafplaats op de lijst van de Association of Significant Cemeteries in Europe.

Er zijn ook grote groepen mensen die zullen blijven kiezen voor begraven. Om geloofsredenen, bijvoorbeeld. Het aantal moslims dat hier begraven wordt, zal toenemen. LOB-voorzitter Korsten: "En ook jonge kinderen en ouders van jonge kinderen kiezen merendeels voor begraven." Daarnaast is er natuurlijk de groep die liever in de aarde dan in het vuur vergaat of die liever op een mooie begraafplaats ligt dan in een kil crematorium. Zoals Hollestelle het verwoordt: "Het heeft zijn waarde: in de stromende regen langs een graf staan."

Tarieven stabiliseren

Begraafplaatsen hebben de laatste vijf tot tien jaar een forse inhaalslag gemaakt en werken nu grotendeels kostendekkend, aldus de LOB-voorzitter. De tariefstijgingen van de afgelopen jaren droegen daartoe bij. Hoewel de kosten op sommige begraafplaatsen nog flink zullen toenemen, zal de gemiddelde stijging de komende jaren niet meer bedragen dan de inflatiecorrectie, verwacht Korsten. Collega-bestuurslid Hol-

lestelle schat in dat begraafplaatsen met een paar honderd begravingen per jaar kostendekkend te exploiteren zijn. Nu veel grote gemeentelijke begraafplaatsen kostendekkend werken, verwacht hij dat steeds meer gemeenten hun begraafplaatsen zullen verkopen. Uitvaartondernemers zijn dan een voor de hand liggende partij. In sommige gevallen zal dat gepaard gaan met de bouw van een crematorium.

Park, spirituele hotspot, educatie

Met de komst van bovengrondse graven en natuurbegraafplaatsen worden de mogelijkheden van begraven uitgebreid. De grotere begraafplaatsen breiden ook hun aanvullende dienstverlening uit. Dat kan op allerlei terreinen. Op het gebied van recreatie en groen (wandelroute, arboretum, vogelreservaat), educatie (schoolklassen, audiotours, kinderactiviteiten), cultuur (herdenkingsmomenten, exposities, lezingen), catering (café, terras, condoleances), opbaaruitmes en aulaverhuur. Steeds vaker wordt de dienstverlening zelfs uitgebreid met cremeren.

Dat er in Nederland veel mooie begraafplaatsen zijn, zal de komende jaren meer onder de aandacht worden gebracht. Dat er nu ook een Nederlandse begraafplaats op het lijstje van Significant Cemeteries in Europe staat, Begraafplaats Westerveld in Driehuis, is een mooi begin. Dat Westerveld in een adem wordt genoemd met Père Lachaise in Parijs, Montjuïc in Barcelona en Cimitero del Verano in Rome is niet niks. Veel meer Nederlandse begraafplaatsen verdienen zo'n plek, is het niet op dit lijstje, dan toch wel in het hart van de samenleving. ■

Een groen bedrijf

"Ik kan hier zo een bordje 'bedrijf' ophangen", zegt beheerder Cees van der Zwaard van de begraafplaatsen Heiderust (Rheden) en Het Bos en Dieren (allebei in Dieren). "Vanaf dit jaar opereren we kostendekkend." Toen Van der Zwaard dat proces vijftien jaar geleden in gang zette – en de tarieven flink verhoogde – werd hij door sommige collega's voor gek verklaard. "Nu zijn die tarieven in de hele regio gebruikelijk." De drie begraafplaatsen zijn samen 31 hectare groot en hebben 150 begravingen per jaar. Van der Zwaard werkt met een team van zes fulltimers (inclusief zichzelf), twee parttime administratieve krachten en twee mensen van de werkvoorziening. Een één- of tweepersoonsgraf kost er 3857,50 euro voor dertig jaar, inclusief begraafkosten. Een crematorium en een islamitisch gedeelte komen er niet – die voorzieningen zijn voorhanden in de nabije omgeving. Wel onderzoekt Van der Zwaard de mogelijkheden tot verbouwing en tot verhuur van de aula aan derden. "Daar is steeds meer vraag naar."

Midden in de wijk

"We realiseren na de verbouwing twee 24-uursopbaarkamers. De eerste van deze kamers in Amsterdam", vertelt Anja Vink van R.K. Begraafplaats Buitenveldert in Amsterdam. "Studenten van de Rietveldacademie exposeren bij ons, we doen mee aan Allerzielen, organiseren concerten en kinderactiviteiten: we staan midden in de wijk." Vink beheert een 175-jarige monumentale begraafplaats van zeven hectare, met negenduizend graven en driehonderd begravingen per jaar. Ze doet dat met een team van tien medewerkers en 45 vrijwilligers. Een particulier graf voor twintig jaar voor een of twee personen kost 2294,50 euro, inclusief begraafkosten. Het jaarlijks onderhoud is 60,50 euro per jaar. Toekomstplannen? "Binnenkort wordt de condoleance-ruimte vergroot, er komen een café, een bloemenzaak, een buitenterras en een nieuw gebouw voor de medewerkers van buiten."

Bijzondere momenten blijven een persoonlijke boodschap waard

Toe aan nieuw rouwdrukwerk?
Toe aan nieuwe kansen?
Vindt alles wat u zoekt bij Family Cards.

In ons album 'Rouwdrukwerk' vindt u:
- 20 nieuwe designs van Klassiek tot Exclusief en van Persoonlijk tot Symbolisch,
- als noviteit de introductie van de Condoleancekaart,
- bij elke uitvaart een Condoleanceregister / Gedenkboek op maat!

Geïnteresseerd? We maken graag met u een afspraak!

Innovatief en Persoonlijk

Alle producten van Family Cards worden met zorg en aandacht geproduceerd en geleverd.

H.A. Lorentzstraat 10 Postbus 333
3331 EE Zwijndrecht Nederland 3330 AH Zwijndrecht
T 078-6201010 F 078-6201015 Nederland

WWW.FAMILYCARDS.NL

**“Laat uw collega maar extra betalen voor dure modules.”
Bij AdSystems krijgt u alles-voor-de-prijs-van één, slechts 680,- euro*!**

AdSystems Uitvaartprogramma

Honderden tevreden uitvaartondernemers kwalificeren het AdSystems Uitvaartprogramma als uiterst compleet.

Van dossier tot formulier. Van facturatie tot planning. En van dragers tot statistieken. Voor slechts 680,- euro* haalt u al een complete startersversie in huis. Met modules waarvoor u elders apart veel

bijbetaalt, zoals: Uitvaartadministratie, Financieel beheer, Facturering, Overzichten en Statistieken.

De complete startersversie van het bevoegde AdSystems Uitvaartprogramma voor slechts 680,- euro*!

Bel 0478-502333 of e-mail voor een vrijblijvende demonstratie: info@adsystems.nl

Buitenhof 12, 5807 BW Oostrum (L.)
T. 0478-502333 / F. 0478-550325

*Prijs excl. B.T.W.

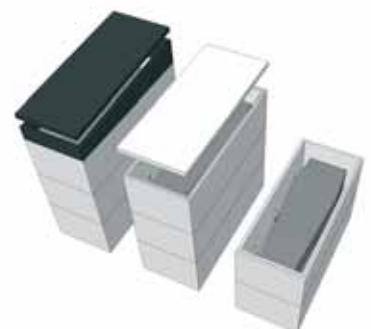
DEN BOER ECONORM®

Labuan®

www.denboereconorm.nl
info@denboereconorm.nl

NIJVERHEIDSWEG 41
2102 LK HEEMSTEDÉ
T: 023 - 548 12 00
F: 023 - 548 12 01

Grafkelders Crypta Basis
Geleverd en geplaatst binnen
72 uur in Nederland.
Gemaakt van Duurzaam beton

VOLDOET DE NIEUWE HANDLEIDING OPGRAVEN EN RUIMEN?

Met de nieuwe Handleiding Opgraven en Ruimen heeft de techniek rondom het ruimen volgens LOB-consulent Wim van Midwoud voor het eerst handen en voeten gekregen. Maar het Comité van Waakzaamheid kraakt de publicatie.

De handleiding is een uitwerking van de opdracht die voormalig staatsecretaris Ank Bijleveld de gemeenten en de begraafbranche gaf om goede regelgeving te formuleren voor het ruimen. Inmiddels is het werk aangeboden aan de Tweede Kamer. Consulent van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) en medeauteur Wim van Midwoud: "Het boekje is praktisch van opzet, maar schrijft niet exact voor hoe het wel of niet moet. Er staan verschillende werkwijzen in en er worden checklists geboden. Omdat de factoren 'respectvol', 'werkbaarheid' en 'exploitatie' nu eenmaal op gespannen voet kunnen staan, kan de beheerder daar echter van afwijken."

De handleiding stelt onder meer dat opgraven machinaal mag tot zestig centimeter in de grond. Komt men bij een kist, dan strekt het tot aanbeveling handmatig te werken. Bij ruimen mag er, als het grote aantallen betreft, machinaal worden gewerkt. Menselijke resten worden dan in zakken geplaatst en er wordt gereden met gesloten wagens om een respectvolle omgang met de resten te garanderen. De knekelput blijft bestaan, maar heet nu 'verzamelgraf'. In de handlei-

ding staat hoe dat eruit moet zien. Van Midwoud: "De echt laatste rustplaats is altijd taboe geweest en weggestopt op de begraafplaats. Je kunt je afvragen of daar ook niet iets aan gedaan kan worden, bijvoorbeeld door juist deze plek openbaar te maken door middel van een monument."

Kritiek

Het Comité van Waakzaamheid, dat in de aanloop naar de nieuwe Wet op de lijkbezorging het piëteitsvol ruimen aanhangig maakte, noemt de handleiding bij monde van Hans Holdorp "een nietszeggend boekje". Het comité zond de Tweede Kamer een kritische notitie over de publicatie. Holdorp: "De Kamer vroeg om nieuwe regelgeving, maar die biedt het boekje niet. Er is nagenoeg niets gewijzigd. Het is vrijblijvend en indicatief." Holdorp vindt dat de knekelput verboden moet worden. "Ruimen moet netjes en handmatig gebeuren. Je kunt het ook fatsoenlijk doen in plaats van resten als huisvuil te behandelen. Ook is het belangrijk dat begraafplaatsen beter beleid maken en bijvoorbeeld met tienjarenplannen gaan werken. En

waarom maak je van een verzamelgraf geen herdenkingsplek, waar mensen ook een bloemetje kunnen neerleggen?"

Volgens Holdorp is het Comité van Waakzaamheid bij de opdracht tot en de vervaardiging van de LOB-handleiding op generlei wijze zijn betrokken, geraadpleegd of vóóргеïnformeerd. LOB-consulent Wim van Midwoud bestrijdt dit: "Wij hebben in het beginstadium van de overleggen een eerste concept aan het comité overhandigd, maar dat heeft daarop niet willen reageren."

Eén taal

Pauline Harmsen, directeur van begraafplaats De Essenhof in Dordrecht en LOB-lid, is wel blij met de nieuwe gids. Harmsen: "Deze handleiding is heel praktisch. Er worden concrete adviezen gegeven hoe je iets moet aanpakken. Het mooie is dat LOB, Branche Vereniging Ondernemers Begraafplaatsbeheer en Vereniging van Nederlandse Gemeenten hebben samengewerkt. Daardoor wordt er één taal gesproken. De keuzes – bijvoorbeeld over handmatig of machinaal ruimen – worden aan de betrokkenen overgelaten, maar die kunnen met dit boekje in de hand wel een betere afweging maken." Wat vindt zij van de kritiek? Harmsen: "Over wat piëteitsvol is, kun je altijd discussiëren. Handmatig ruimen wordt doorgaans automatisch als piëteitsvol beschouwd, maar dat hoeft niet zo te zijn. Het ligt eraan hoe een werknemer ermee omgaat. Als je altijd handmatig wilt ruimen en je werknemers dus langer blootstelt aan het werken met botten, kun je je ook afvragen of dat wel piëteitsvol is. Het boekje biedt volgens mij een compromis." Binnenkort wordt duidelijk of de handleiding door de Kamer wordt geaccepteerd of dat deze aangepast dient te worden. ■

Op pagina 18 staat een recensie van de handleiding Opgraven en Ruimen, met onder meer enkele kanttekeningen van funerair jurist Frank Mutter.

Omdat een verzamelkelder (een tussenstap tussen graf en verzamelgraf) zelden eindbestemming is, wordt aangeraden om zakken te gebruiken die niet biologisch afbreekbaar zijn.

*Tekst: Marianne van de Polder
Beeld: LOB*

Recente uitspraken over btw

GRAFKUNST TEGEN HET HOGE TARIEF

Het wordt steeds duidelijker welke diensten wel en niet zijn vrijgesteld van btw en of welk btw-tarief gerekend moet worden. Spreken bij uitvaarten is btw-plichtig. Grafkunst valt sinds kort onder het hoge tarief.

Hoe ruim de btw-vrijstelling voor lijkbezorgers is, is al enkele jaren een vraagstuk waar veel over geprocedeerd wordt en waarover al eerder in *Het Uitvaartwezen* is gepubliceerd. Per activiteit moet bepaald worden of deze belast is met btw of dat de activiteit vrijgesteld is. Of de vrijstelling op bepaalde activiteiten van toepassing is, blijft in iedere situatie afhankelijk van alle feiten en omstandigheden. Volgens de staatssecretaris kennen bijvoorbeeld de volgende diensten vrijstelling:

- de verzorging en opbaring van het lichaam van de overledene;
- de verzorging van de uitvaartplechtigheid;
- het dragen van de lijkstaf;
- de teraardebestelling of crematie (inclusief het verstrooien van as).

‘Verlaagd tarief voor kunst afgeschaft; FNV overweegt stappen’

Vast staat dat bijvoorbeeld het verzorgen van koffietafels niet onder de btw-vrijstelling valt en belast is met btw. Het voordeel is dat de btw ten aanzien van deze activiteit dan ook in aftrek kan worden gebracht.

Spreken tijdens uitvaarten

Een vraag die recent werd gesteld was of de werkzaamheden van een mevrouw die tegen betaling spreekt op uitvaarten onder de btw-vrijstelling konden vallen. De dame geeft tijdens de uitvaartplechtigheid, die door een uitvaartondernemer wordt verzorgd, een terugblik op het leven van de overledene. De spreekster is van mening dat zij de btw-vrijstelling voor diensten door lijkbezorgers kan toepassen. Op basis van

eerdere jurisprudentie en een besluit van de staatssecretaris geldt deze vrijstelling alleen voor de diensten die een *afzonderlijk geheel* vormen en *kenmerkend en essentieel* zijn voor de diensten die door een lijkbezorger worden verricht. Het spreken tijdens een uitvaart is volgens Rechtbank Leeuwarden geen kenmerkende en essentiële dienst van een lijkbezorger. Dit blijkt uit het feit dat lang niet bij alle uitvaarten een (professionele) spreker over de overledene vertelt. Een beroep op het neutraliteitsbeginsel heeft in deze zaak geen effect. Het komt weliswaar voor dat een uitvaartverzorgers vergelijkbare diensten (spreken) verleent. In dat geval gaat het spreken op in de totale dienst van de uitvaartverzorgers. De spreekster verkeert daarom niet in dezelfde positie als een uitvaartverzorgers die dezelfde diensten ver-

leent. Vandaar dat zij btw in rekening moet brengen. Daar staat tegenover dat zij recht heeft op aftrek van voorbelasting. De vraag is echter of zij veel inkoop-btw heeft.

Grafmonumenten en gedenksteden

Grafmonumenten en gedenksteden konden tot en met 31 december 2010 onder voorwaarden wel onder het verlaagde tarief (zes procent) voor kunstvoorwerpen vallen. Dit was overigens sterk afhankelijk van de feiten. Ten eerste mochten het geen gebruiksvoorwerpen zijn. Vervolgens moesten we ons afvragen of het kunst was. Beeldhouwkunst die naar maatschappelijke opvattingen uiterlijk gelijkertje vertoonde met industriële of ambachtelijke producten was ook belast met ne-

Carola van Vilsteren is directeur van Van Vilsteren BTW-advies. Zij schrijft deze rubriek op persoonlijke titel.

gentien procent btw. Doorgaans viel de door een kunstenaar ontworpen en geleverde gedenksteen dus niet onder het verlaagde tarief, omdat deze gedenksteen uiterlijk gelijkertje vertoonde met industriële of ambachtelijke gedenksteden.

Verlaagd tarief vanwege kunst?

Kunstvoorwerpen waren tot voor kort ook belast met zes procent btw. Tot en met 31 december 2010 kon het verlaagde tarief toegepast worden op:

- originele standbeelden en beeldhouwwerken, ongeacht het materiaal waarvan die gemaakt waren, mits het werk geheel van de hand van de kunstenaar was;
- unieke voorwerpen van keramiek, door de kunstenaar gemaakt en gesignd;
- lijfsieraden.

Voorwerpen die het karakter hadden van een gebruiksvoorwerp, vielen nooit onder het verlaagde tarief. Het btw-tarief van negentien procent was dus van toepassing als het kunstzinnige karakter van de voorwerpen ondergeschikt was aan de gebruiksfunctie ervan. Dit gold bijvoorbeeld voor grafkisten, urnen en lijkwades. Vanaf 1 januari 2011 moeten echter ook kunstenaars negentien procent btw rekenen als zij kunstvoorwerpen leveren. FNV overweegt stappen te nemen tegen deze maatregel. ■

WAAR IS DE SCHOENENDOOS GEBLEVEN?

Financiële administraties worden steeds meer gedigitaliseerd. Wat zijn de voordelen? Hoever bent u zelf?

Een paar dagen geleden probeerde ik foto's over te zetten van mijn computer naar mijn iPad. Optimistisch als ik ben, dacht ik: dat doe ik wel even. Op moment van schrijven van deze column is het mij nog niet gelukt. Maar het moet toch niet zo moeilijk zijn? Ik beschouw mijzelf als de gemiddelde ondernemer. Heeft de gemiddelde ondernemer dus ook wel eens moeite met de geautomatiseerde wereld? En moet dit een reden zijn om de geautomatiseerde vooruitgang vaarwel te zeggen en een stapje terug te zetten? Ik dacht het niet, want in mijn dagelijkse (werk)leven zie ik volop de pluspunten van de automatisering. Deze keer: de voordelen van het digitaliseren van uw administratie.

Digitale loonstroken

Krijgen uw medewerkers nog maandelijks een papieren loonstrook, netjes in een dichtgeplakte envelop? Een groot aantal professionele salarisadministrateurs werkt tegenwoordig met online software. De ondernemer heeft continu inzage in de salarisadministratie en kan zelf mutaties invoeren. De salarisverwerking vindt zo veel efficiënter plaats en de kans op fouten is afgenomen. Loonstroken worden per e-mail aan de medewerkers gestuurd.

Maar er is nog meer mogelijk. Doet uw medewerker zijn bankzaken per internet? Diverse banken bieden de mogelijkheid de salarisstrook in te zien bij het aanklikken van de bankmutatie, waarop het salaris is bijgeschreven. De verwachting is dat de papieren loonstrook steeds meer terrein zal verliezen.

Stuurt u al digitale facturen?

Een andere ontwikkeling is dat ondernemers hun boekhouding verwerken in een online softwarepakket. De voordelen zijn legio: bij calamiteiten binnen het bedrijf kan de accountant de administratie zo overnemen, de back-up van de administratie is gegarandeerd en hulp kan online gegeven worden. Ook hier bieden banken de mogelijkheid om facturen digitaal te verwerken. De bankmutatie wordt direct doorgevoerd in de financiële administratie.

Zo kunt u het ook uw collega-ondernemer makkelijker maken. Stap over op digitale facturen, die ingelezen kunnen worden in uw internetbankpakket. Omdat alle betalingsgegevens overgenomen worden, hoeft uw klant minder handelingen te verrichten om te betalen. Er zijn diverse ondernemers die het digitaal ontvangen van facturen belonen door sneller te betalen.

Mr. Frank Post is partner bij Borrie & Co Belastingadviseurs te Amsterdam.

frank.post@hetuitvaartwezen.nl

XBRL

Ook de overheid is steeds meer aan het digitaliseren. Uw aangiften loonheffing, btw en inkomsten- en vennootschapsbelasting worden al jaren digitaal ingediend. Tegenwoordig moeten ook wijzigingen in voorlopige aanslagen (inkomsten- en vennootschapsbelasting) en bezwaarschriften digitaal zijn. Daarnaast is de overheid al een aantal jaren bezig met XBRL (eXtensible Business Reporting Language): een open standaard voor het digitaal uitwisselen van bedrijfsgegevens en rapportages. Financiële en bedrijfsgegevens die zijn vastgelegd in het XBRL-formaat, kunnen eenvoudig tussen computersystemen en via internet worden uitgewisseld. Zo kunnen uw financiële gegevens in één keer verstuurd worden naar de Belastingdienst, uw bank en/of de Kamer van Koophandel. ■

CIJFERS: GRAFKOSTEN

- De LOB laat jaarlijks de grafkosten onderzoeken. In **2010** deden ruim **1000** (van de **± 4000**) begraafplaatsen mee. De grafkosten stegen t.o.v. **2009** gemiddeld met **2,9%**.
- De gemiddelde grafkosten voor een particulier graf voor **2** personen voor **20** jaar, inclusief begraafkosten, bedragen op Begraafplaats De Boskamp in Assen **€ 3480,65** op De Wissel in Dronten **€ 2781**, op R.-K. Begraafplaats St. Petrus in Boxmeer **€ 1500**, op de gemeentelijke begraafplaats Gulpen **€ 1028**, op de gemeentelijke begraaf-

plaatsen Goes **€ 2440**, op De Nieuwe Ooster in Amsterdam **€ 3219** en op Kerkhof Hempens in Leeuwarden **€ 1175**. Een algemeen graf, in de regel voor **10** jaar, kost op De Boskamp (Assen) **€ 909,45**, op de Wissel (Dronten) **€ 1971**, in Goes **€ 640** en op De Nieuwe Ooster (Amsterdam) **€ 884**. Op de genoemde begraafplaatsen in Boxmeer, Gulpen en Leeuwarden zijn geen algemene graven. Een crematie voor een volwassene kost op De Boskamp (Assen) vanaf **€ 965**, op de

Nieuwe Ooster (Amsterdam) vanaf **€ 820**.

- Het *Noord-Hollands Dagblad* inventariseerde de kosten die acht gemeenten in de Kop van Noord-Holland in rekening brengen voor een graf. Het verschil kan oplopen tot meer dan **€ 4000**. De krant keek naar de kosten van de aanleg van een graf(kelder), het begraven van een persoon ouder dan **12** jaar, **20** jaar grafrechten inclusief onderhoud en het plaatsen van een gedenksteen. In Den Helder kost dat **€ 6324**, in Niedorp **€ 2026,50**.

RECENSIE

Handleiding Opgraven en Ruimen

De belangenverenigingen van de Nederlandse gemeenten (VNG) en van de begraafbranche (LOB en BVOB) stelden samen de vernieuwde handleiding *Opgraven en Ruimen* op. De oude handleiding uit 2001 komt hiermee te vervallen. Net als de term 'knekelpot': die heet nu verzamelgraf. Op pagina 15 leest u meer over de achtergronden van de nieuwe handleiding en enkele reacties uit de branche.

Het Comité van Waakzaamheid heeft kritiek op de nieuwe gids – het ruimen zou niet piteitsvol genoeg gebeuren. En funerair jurist Frank Mutter plaatst enkele kanttekeningen in de door het comité aan de Tweede Kamer gestuurde notitie. Bijvoorbeeld: de handleiding spreekt soms over ruimen in opdracht

van de rechthebbende, terwijl dat op andere plaatsen als herbegraven gedefinieerd wordt. Ook staat er in de handleiding ten onrechte dat het grafmonument gedurende de termijn van uitgifte eigendom is van de rechthebbende. Maar de eigenaar (koper) van het grafmonument hoeft niet de rechthebbende van het graf te zijn! Verwarrend noemt Mutter verder de introductie van het nieuwe begrip 'samenvoegen', waarvoor geen wettelijke regels gelden, maar waarvoor de begraafplaats in het reglement eigen regels kan opnemen – bijvoorbeeld dat er niet meer dan twee overledenen per graf-diepte begraven mogen worden.

Het is jammer dat er in de handleiding enkele foutjes geslopen zijn. Verder niets dan

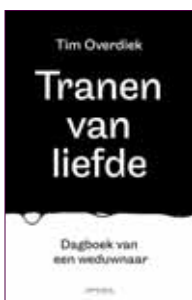

lof, want de publicatie is duidelijk, overzichtelijk vormgegeven en heeft verhelderende foto's, bijvoorbeeld van een verzamelgraf en -kelder. [MW]

Werkgroep *Opgraven en Ruimen*, Wim van Midwoud e.a. – Handleiding *Opgraven en Ruimen* (Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen, 2010). € 15 (te bestellen bij de LOB). ★★★★★

SIGNALEMENTEN

Geschept door een agent

Het leest als een boek van Kluun en ook de thematiek is vergelijkbaar: een succesvolle jonge man verliest zijn vrouw en blijft achter met zijn kinderen. De partner van journalist Tim Overdiek werd omvergereden door een motoragent. Overdiek

hield in het eerste jaar na haar overlijden een dagboek bij. *Tranen van liefde* beleefde de eerste maanden na uitkomst al vier herdrukken. [MW]

Tim Overdiek, *Tranen van liefde* – dagboek van een weduwnaar (Prometheus, 2010). € 17,95.

★★★★★

Wandeling over Zorgvlied

Met *Wandelen over Zorgvlied* in de hand kun je 4,5 uur struinen over de Amstelveense begraafplaats waar bekende Nederlanders en markante kunstenaars begraven liggen als Louis Bouwmeester, Annie Schmidt, Herman Brood en Peter Giele. Niet alleen de

graven, ook het door Zocher ontworpen park is zeer de moeite waard. [MW]

Marcel Bergen en Irma Clement, *Wandelen over Zorgvlied* – de bekendste begraafplaats van Nederland (Klapwijk & Keijzers Uitgevers, 2010). € 22,50.

★★★★★

Ode aan een doodgeboren kind

Een prachtig salontafelboek over het korte leven van 'Knoet'. Op de twintigwekenecho is te zien dat hij een ernstige afwijking heeft. Moeder Yvonne en vader David besluiten de zwangerschap af te breken. 'Knoet' wordt geboren en gecremeerd. Over alles schrijft Yvonne even mooi en nog mooier zijn de foto's. Een fotograaf als vader, daarmee bofte Knoet. 'Het verlies van je kind is enorm', schrijft Gebbe. En toch noemt ze het een verrijking van haar leven. Als je het boek openslaat, snap je dat. [MW]

Yvonne Gebbe en David Rozemeyer, *Misschien was je vandaag wel geboren...* – een verhaal rond de 20wekenecho (d'jonge Hond, 2011). € 24,95.

★★★★★

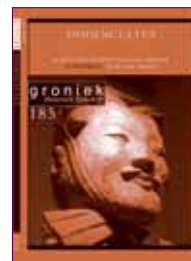
LEZERSAANBIEDING

Wilt u het boek *Wandelen over Zorgvlied* van Marcel Bergen en Irma Clement ontvangen? Stuur nu een mail met uw naam en adres naar lezersaanbieding@hetuitvaartwezen.nl en maak kans op één van de 3 gratis exemplaren.

Wij sturen uw gegevens door aan de uitgeverij voor verdere afhandeling.

Oude dodencultus

Historisch tijdschrift Groniek wijdt een nummer aan de dodencultus in een aantal prechristelijke culturen. Aan bod komen de Kanaänitische, Egyptische, Myceense, Chinese en Midden-Amerikaanse begraafculturen. Vroeger was niet alles beter: in verschillende bijdragen wordt ingegaan op de gewoonte om vrouwen en ondergeschikten levend of dood mee te begraven. [MW]

Alexander Geurds en Klaas Spronk, *Dodencultus* – Groniek 185 (Stichting Groniek, 2010). € 7,70.

★★★★★

★★★★★ niet relevant of niet waardevol voor uitvaartondernemers ★★★★★ hoort thuis in de boekenkast van elke uitvaartondernemer

HET IS MAAR WAT JE MODERN NOEMT

Beste Pauline en Peter,

Mijn adagio is: (bijna) niets is te gek, als het maar goed voelt voor de familie. Daarom sprak mij het thema 'modern begraven' meteen aan. Ik probeer immers in mijn begeleidingen altijd open te staan voor vernieuwing.

Begin dit jaar reisde ik af naar Duitsland voor een interview met Herbert Görder, bedenker van het, voor Duitsland nog te vooruitstrevende, begraafplaatsconcept *wandelbare Gruppengräber*. Ik

luisterde naar zijn ideeën en bekeek foto's van door hem ontworpen grafmonumenten. Ook vertelde ik over mijn ideeën over moderne uitvaartbegeleiding. In de loop van de dag ging ik mij echter steeds meer afvragen: wat is eigenlijk modern begraven?

Herbert Görder maakt al 44 jaar grafmonumenten waarop hij het levensverhaal van de overledene afbeeldt. Volgens mij krasten onze voorouders duizenden jaren geleden al het verhaal van het leven van hun voorouders op een steen. Met nieuwe materialen en technieken gebeurt het vandaag nog. Een eigentijds voorbeeld is de Digizerk.

Als ik kijk naar mijn begeleidingen, maak ik mij niet echt geliefd bij het dragersgilde. Want families dra-

gen de overledene steeds vaker zelf. Ondertussen worden de mannen van het dragersgilde steeds ouder en moeten ze uiteindelijk stoppen, bij gebrek aan werk. Maar... de jeugd heeft de toekomst en zo wordt ook dit beroep uit zijn stoffig imago getild. Dragen is tegenwoordig een geliefd bijbaantje voor studenten. In een filmpje op *Uitvaart.tv* zag ik prachtige jongemannen plechtig een kist dragen. Werkelijk een lust voor het oog! De opbrengst van een uitvaart is volgens een van de jonge dragers genoeg voor een avondje stappen. Net als vroeger, het boretje aan de kraaietafel. Traditioneel of modern?

Ook op vervoersgebied zijn er steeds meer mogelijkheden: je moet gaan, zoals je was! Was je vrachtwagenchauffeur, dan is er de uitvaarttruck, compleet met zichtvenster voor de kist. Ik herinner mij een echtpaar in Utrecht, dat al heel lang lid was van een wielrijdersbond: natuurlijk werden zij op de fietsaanhanger naar de begraafplaats gebracht. En wat te denken van de rouwbus, rouwcaravan, het zijspan voor de motor? De traditionele zwarte rouwauto heeft concurrentie gekregen van de roze, rode of grijze Mercedes, de Amerikaan of zelfs Rolls Royce. Alles kan, alles mag.

Zelf gebruik ik, als vooruitstrevend uitvaartbegeleider, graag en vaak de loopkoets. Vinden families geweldig, zo dichtbij tot het laatst en... zo vernieuwend. Hoe ouderwets kan het zijn?

Gijsje

REACTIES

Hallo Gijsje,

Heel herkenbaar!

Ik heb dit weekend de zwarte schoenen met leren zolen voor mijn 'arme' zoon gesponsord. Als Groningse rechtenstudent heeft hij zich enthousiast aangemeld voor het recent opgerichte dragersteam *Axios*, dat uit studenten bestaat.

Voorwaarde van mijn kant was dat hij een abonnement op de kapper zou nemen! En je raadt vast hoe hij zijn nieuwe werkgever bezoekt: op zijn omafiets!

Pauline

Hallo Gijsje,

Modern begraven, wat een vreemde benaming. Wat ik echter nog vreemder vind, is dat dit tegenwoordig steeds vaker vertaald wordt naar producten of diensten. Ik denk dat nabestaanden daar vaak helemaal niet op zitten te wachten. Of een rouwauto nu rood of grijs is, de dragers jonge studenten, oudere heren of een juist dames zijn, hierin zit niet de essentie van het afscheid nemen. Voor mijn gevoel zit het in tijd en rust nemen om op je eigen manier een mooi afscheid voor te bereiden. Dat heb je nodig om goed na te denken over wat je gaat doen. Als je het dan goed voorbereid hebt, moet je de dag van

de uitvaart kunnen eindigen met het gevoel dat het, ondanks alles, een mooie dag was. Heb je daar veel materiële zaken voor nodig? Welnee. Moet dit veel kosten? Ook niet. Waaruit onze rol als branche vooral bestaat, is het uitdagen van nabestaanden om goed na te denken en ze hiervoor de gelegenheid te geven. Zeker met de voortschrijdende ontkerkelijking hebben zij deze tijd en ruimte nodig voor hun eigen invulling. En dit mag je wat mij betreft dan modern noemen.

Peter

Görders groepsgraven

KUNST ALS TROOST OP DE BEGRAAFPLAATS

Herbert Görder ontwikkelde wandelbare Grubbengräber (onder oetroot).

Kunstenaar Herbert Görder maakt in Duitsland naam met zijn *wandelbare Grubbengräber*: groepsgraven die ook bedoeld zijn als ontmoetingsplek voor rouwende nabestaanden. Gijsje Teunissen van Charon Uitvaartbegeleiding wil het concept naar Nederland halen.

Terwijl in Nederland tegenwoordig bijna elke kunstenaar zich op de funeraire kunst stort, ben je in Duitsland – volgens Herbert Görder – als funeraire kunstenaar haast gedoemd te mislukken. Tijdens mijn bezoek afgelopen jaar aan de BEFA, de Internationale Bestattungsfachausstellung, vakbeurs in Duitsland, sprak ik met hem. Hij vertelde mij dat de geringe kans op succes hem er nooit van weerhouden heeft om, naast tuinmonumenten, ook grafmonumenten te maken. Görder is de bedenker van het vernieuwende begraafplaatsconcept *wandelbare Gruppengräber*. Dit zijn verplaatsbare monumenten voor verschillende groepen overledenen. Bijvoorbeeld voor vrienden, woongroepen, families, verenigingen, beroeps- en interessegroepen, jongeren of mensen die bij een lokale ramp als een brand zijn omgekomen. In 2008 won Görder met zijn *personalisierte wandelbare Gruppengräber* de Bundesinnovationspreis. Zijn concept werd met goud bekroond en hij kreeg de mogelijkheid om op de begraaf-

plaats in Paderborn verschillende voorbeelden uit te werken.

Boekenkast voor schrijvers

Voor schrijvers, dichters of leden van een literaire club bedacht Görder een boekenkast waarin lege boeken van steen staan. Bij overlijden kan een boek voorzien worden van naam, data en symbolen uit het leven van de overledene. Het gaat dan dienst doen als monument. Het stenen boek blijft liggen bij het graf, zolang de nabestaanden het graf bezoeken en verzorgen. Daarna gaat het de boekenkast in. Zo hebben de nabestaanden ook na jaren nog een monument op de plek waar hun dierbare begraven is, maar niet langer de verplichting om het graf te verzorgen.

Görder bedacht voor Paderborn ook de levensboom. In deze boom van zandsteen vinden bronzen ringen met symbolen, namen en data van overledenen hun plek wanneer zij niet meer op het graf gebruikt worden. Een ander voorbeeld vormen de grafmonumenten die uit één groot basaltsteenblok gehouwen zijn en die na gebruik weer een groot kunstwerk vormen. Bijzonder is ook de grafkogel, een soort bloem waarvan de blaadjes openstaan. Elk segment hiervan wordt per persoon bewerkt. Alle segmenten laten zich later tot één kogel (bloem) sluiten.

Anonieme graven

Görder beet zich vast in de problematiek van de anonieme graven. In Nederland kennen we deze niet, maar in Duitsland wel. Anonieme graven zijn bij onze oosterburen echt anoniem: de overledene wordt begraven onder een grasveld en vanaf de dag na de begrafenis wordt de familie geacht om deze plek te vergeten. Dat lukt natuurlijk niet. Görder bemerkte dat nabestaanden toch bloemen, lichtjes en knuffels naar het graf brachten. De begraafplek hadden zij op de dag van de uitvaart met voeten of handen uitgemeten. Hun grafgiften werden echter stelselmatig verwijderd door de begraafplaatsbeheerder; het graf moest immers anoniem blijven. Görder trok zich het leed van deze nabestaanden aan en bedacht daarom de *wandelbare Gruppengräber*.

Oorlogsgraven, kloosterhoven, kindergrafjes

De *Gruppengräber* zou je kunnen vergelijken met de graven van soldaten of kloosterlingen. Overal in Nederland vind je dergelijke oorlogsgraven of kloos-

Tekst en beeld: Gijsje Teunissen

De boekenkast is een monument, bedoeld voor een groepsgraf voor schrijvers, dichters of leden van een literaire club.

De levensboom staat, net als de 'boekenkast' en de grafmonumenten die samen een kunstwerk vormen (en nog vier andere alternatieve oplossingen voor het traditionele graf) op een voorbeeldveld op begraafplaats Auf dem Dören in Paderborn.

terkerkhoven, allemaal met hetzelfde kruis of dezelfde grafsteen. Familie, vrienden en ook niet-betrokkenen kunnen hier samenkomen om hun herinneringen te delen en troost bij elkaar te vinden. Ook kinderen worden vaak bij elkaar in de buurt begraven, al hebben zij hier elk een eigen, uniek monument. Maar waarom zijn er bijvoorbeeld geen velden waar jongeren bij elkaar begraven worden? Een uitzondering vormt de begraafplaats in Volendam, waar de slachtoffers van de vreselijke cafébrand wel bij elkaar begraven zijn. Hun namen en foto's zijn er te vinden, zo zag ik. De pijn en het verdriet zijn ook nu nog, jaren na de brand, voelbaar. Ik kan mij voorstel-

symbolen op het grafmonument. Ook de naam van de overledene en diens geboorte- en sterfdatum worden uiteraard vermeld. Soms maakt hij het grafmonument samen met de nabestaanden; hij merkt hoe hij hen op deze wijze met de rouwverwerking helpt. Görder is er stellig van overtuigd dat ook de grafverzorging helpt bij de rouwverwerking, zeker in de eerste maanden. Ook ikzelf denk dat een goede start van de rouwverwerking begint bij het zoveel mogelijk bij het afscheid betrekken van de nabestaanden. In ons gesprek zag ik steeds meer raakvlakken tussen Görders aanpak en mijn werkwijze van begeleiden tijdens de uitvaart

die elkaar op een begraafplaats ontmoeten. Begraafplaatsbeheerders en -inrichters, tuinbedrijven, steenhouwers, beeldhouwers, kunstenaars en graflampenleveranciers zouden dankzij het concept van Görder nieuwe mogelijkheden kunnen bieden. In overleg en samenwerking kunnen zij mooie plekken creëren waar rouwenden met elkaar in gesprek komen. Voldoende zitplaatsen zijn een vereiste om zulke ontmoetingen te stimuleren. Tuinbedrijven of begraafplaatsbeheerders kunnen communiceren dat grafonderhoud mogelijk is, maar niet verplicht. Afhankelijk van de afspraken gaat het onderhoud van de plek over van de familie op het aangegeven bedrijf.

Door op de Nederlandse begraafplaatsen meer herdenk- en ontmoetingsplekken voor nabestaanden creëren, wordt een begraafplaats een prettiger omgeving met troostende kunst. Een plek voor ontmoetingen en het verwerken van het verlies. Dit past beter in deze tijd dan de tochtige en kille dodenakkers van vroeger, die je, vaker dan je lief is, nog steeds tegenkomt. Laten we om te beginnen de *wandelbare Gruppengräber* naar Nederland halen! ■

‘Waarom zijn er geen velden waar jongeren bij elkaar begraven worden?’

len dat ouders, familie en vrienden hier vaak komen en steun bij elkaar vinden. De rouwproblematiek voor nabestaanden van deze groep is immers, net als bij baby's en jonge kinderen, anders dan bij mensen die hun ouders op een gezegende leeftijd verliezen. Zeker jongeren vinden het prettig om lotgenoten te ontmoeten. De begraafplaats kan daarvoor een goede plek zijn.

Grafverzorging is start rouwverwerking

Volgens Herbert Görder begint een goede rouwverwerking met een plek om te herinneren en te gedenken. Görder verdiept zich al 44 jaar in het leven van de nabestaanden die bij hem komen. Hij voert soms wekenlange voorgesprekken en verwerkt de belangrijkste momenten uit het leven van de overledene door middel van

Troostende ontmoetingsplekken

In Nederland begraven wij niet anoniem. Wel speelt hier de problematiek van de hoge kosten voor het begraven en voor het grafmonument. Daarnaast zien nabestaanden op tegen het – twintig of dertig jaar lang – verzorgen van het graf. Steeds meer mensen kiezen voor crematie, waarna de urn in een urnenmuur kan worden bijgezet of de as kan worden verstrooid. Met het stijgen van het aantal crematies zouden de Nederlandse begraafplaatsbeheerders zich kunnen afvragen hoe zij algemene graven of urnengraven aantrekkelijker kunnen maken. Met het concept van Görder kunnen troosteloze algemene graven, die vaak na enkele jaren niet meer verzorgd worden, of nimmer bezochte urnengraven worden omgevoerd tot een prettige en troostende omgeving voor hen

Görder in Alkmaar

Wie net als Gijse Teunissen met Herbert Görder in gesprek wil, kan dat doen op 9 april op de uitvaartbeurs in de grote kerk in Alkmaar.

www.uitvaartbeursalkmaar.nl

SINDS **Meijers** 1928

Rouwautobedrijf

Klassiek en exclusief

Meijers rouwautobedrijf biedt met de Rolls-Royce rouwstoet de meest exclusieve vorm van rouwvervoer.

De indrukwekkende stoet bestaat uit een Rolls-Royce rouwauto uit 1958 en maximaal vier klassieke Rolls-Royce volgagens.

Uiteraard zijn de volledig gerestaureerde Rolls-Royces uitgevoerd in één van de originele Rolls-Royce kleuren 'Royal Blue over Silver Grey'.

Amsterdamsstraatweg 513, 3553 EE Utrecht (Zuilen / t.o. Julianapark), T 030 - 244 12 46, F 030 - 243 43 43
E info@meijersautobedrijf.nl, www.meijersrouwvervoer.nl / www.meijersautobedrijf.nl

SINDS **Meijers** 1928

Rouwautobedrijf

Stijlvol en elegant

Bijna 80 jaar ervaring verzameld in een stijlvolle auto:
de Mercedes Benz (model 2005) van Meijers autobedrijf

Deze speciaal voor Meijers ontwikkelde wagen heeft naast een groot glazen dak ook een aantal uitschuifbare bloemenrekken. Door de extra grote doorgang kan vrijwel elke (Amerikaanse) kist en elk bloemstuk probleemloos worden meegenomen. Ook kunnen bloemstukken en kransen aan de buitenzijde van de auto worden bevestigd.

De auto heeft een uitschuifbare vloer die het in- en uitladen van de kist aanzienlijk vergemakkelijkt. Keuze uit witte of zwarte zeven persoons Mercedes-Benz en/of witte of zwarte zeven/ acht persoons Lincoln limousines. Daarnaast beschikken wij ook over grijze vier persoons volgagens van het nieuwste model.

Wij bieden de mogelijkheid voor rouwvervoer in de kleuren zwart, wit, grijs, donkerblauw en bordeauxrood. Neem contact met ons op voor meer informatie, foto's en tarieven.

Amsterdamsstraatweg 513, 3553 EE Utrecht (Zuilen / t.o. Julianapark), T 030 - 244 12 46, F 030 - 243 43 43
E info@meijersautobedrijf.nl, www.meijersrouwvervoer.nl / www.meijersautobedrijf.nl

Nicoline Zemering, directeur Begraafplaats St. Laurentius

STILSTAND IS ACHTERUITGANG

Hoe bent u betrokken geraakt bij de onderneming?

“In 1869 was de eerste begrafenis hier. Ik ben in 2003 gevraagd om de begraafplaats nieuw leven in te blazen.”

Wat is er bereikt?

“Het aantal begrafenissen blijft stabiel. Dat is een hele prestatie, omdat het sterftcijfer daalt in Rotterdam – de enige stad die niet vergrijst, maar verjongd – en er steeds meer mensen gecremeerd worden.”

Welk marktsegment bedient u?

“Rotterdam-Centrum en -Noord, oude Rotterdamse families die een familiegraf hebben en de Kaapverdiaanse gemeenschap. We zijn van oudsher rooms-katholiek, maar tegenwoordig begraven we ook steeds meer andere gezindten. Verder bedienen we de budgetmarkt. We hebben een laag tarief voor een algemeen graf, inclusief drie kwartier gebruik van de condoleanceruimte en onderhoud. Daarmee willen we voorkomen dat men cremeert om financiële redenen.

We proberen een sterke klantbinding te realiseren, zodat mensen grafrechten blijven verlengen en ons bij anderen aanbevelen. We doen veel aan *direct marketing* en organiseren activiteiten om de begraaf-

plaats bekendheid te geven. Bijvoorbeeld: Kerstlichtjesavond, Allerzielen, afscheidsaria's tijdens de Rotterdamse Operadagen. Verder adverteren we in lokale kranten. In de toekomst willen we meer doelgroepgerichte marketing gaan doen. Onze website houden we goed up-to-date.”

Waar bent u het trotst op?

“Dat we steeds kijken of we kunnen innoveren en verbeteren. Maar ook dat burgemeester Opstelten de gerenoveerde arcade opende en burgemeester Aboutaleb ons gerenoveerde kinderhofje. En dat we veel extern kunnen financieren door sponsoring en fondsenwerving.”

Welke vernieuwingen gaat u de komende vijf jaar doorvoeren?

“De begraafplaats moet een prachtig park worden. Zo gaan we honderden bloembollen planten, inheemse soorten die zichzelf uitzaaïen. Er komt een speciaal bollenweekend. Voor de nabestaanden worden assortimenten met bloembollen samen gesteld, die ze bij ons kunnen kopen.

Ook denken we erover om samen met Silent Stones nabestaanden na elke begrafenis een bijzondere steen aan te bieden, die zij in een Allerzielenboom kunnen hangen. Op de steen kan de naam van de overle-

dene geschreven worden en een eigen tekst. Met Silent Stones werken we verder aan een goedkope grafbedekking. We zien op onze begraafplaats dat veel mensen geen monument plaatsen, maar aan de gang gaan met spullen van het tuincentrum: split of kiezels, een houten hekje. We willen dat niet verbieden, maar stimuleren wel dat men voor een 'echte' grafsteen kiest.

Elk jaar stellen we een doel. Vorig jaar was dat de renovatie van het kinderhof, dit jaar gaan we alles op efficiëntie beoordelen. Zowel op kantoor als buiten. En we renoveren en vergroten de condoleanceruimte. We hopen dat de cateringmogelijkheden hierdoor groter worden en dat de cateringinkomsten navenant zullen stijgen.”

Welke kansen liggen er?

“We zijn een 'spirituele hotspot' in de wijk. Veel mensen wandelen hier of zoeken rust in de kapel. Die is ontworpen door Francine Houben van Mecanoo architecten. Architectuurliefhebbers uit de hele wereld komen de kapel bezichtigen.”

Verliefd, verloofd, getrouwd?

“Getrouwd. Mijn echtgenoot heeft drie volwassen kinderen en vier kleinkinderen, zelf heb ik twee kinderen. Een zoon van 21, die niet meer thuis woont, en een dochter van 13. Mijn zoon heeft ADHD, dus help ik hem onder meer met zijn administratie. Mijn dochter help ik met huiswerk. Ook ben ik contactouder op school, geïnteresseerd bij eindexamens. Verder werk ik voor het Bisdom Rotterdam en verleen ik mantelzorg aan mijn moeder van 86. Als je veel doet, kan er altijd iets bij. Soms is het even helemaal op, maar meestal geeft al dat werk veel energie.” ■

Bedrijfsgegevens

medewerkers (fte): 5
grootte: 3 ha
werkgebied: Rotterdam
begrafenissen per jaar: ca. 160
aangesloten bij: LOB

KLACHT

Klachten over graven

In 2010 ontving de ombudsman twee klachten over begraven, waarover zij nog geen uitspraak deed. In 2009 werden vier klachten ingediend over begraven. Dat is niet veel, als je na gaat hoeveel juridische voetangels begraven kent. Alle klachten hadden betrekking op de grafrechten.

Onbeperkte grafduur

Klager 1 stelde zich op het standpunt dat de doorhaling van de zinsnede 'voor...jaren' op zijn grafakte (uit 1957) inhoudt dat hij een grafrecht heeft voor onbeperkte duur. De ombudsman is het daar mee eens.

Voorlichting algemeen graf

Klager 2 eist een herbegraving, omdat hij stelt niet te zijn voorgelicht over het feit dat in een algemeen graf ook anderen begraven worden. De uitvaartverzorger stelt klager daarover wel geïnformeerd te hebben. Omdat klager 2 niet kan bewijzen dat hij verkeerd is voorgelicht, wordt hij in het ongelijk gesteld.

Ook klager 3 verwijt de uitvaartverzorger slechte voorlichting over een algemeen graf, ook hij kan dit niet hard maken. Te meer omdat hij een formulier *Vormgeving van de uitvaart* ondertekende, waarin stond uitgelegd wat het verschil is tussen algemene en particuliere graven.

Schudden voor gebruik

Klager 4 eist het terugbetalen van zogenaamde herinrichtingskosten: 1750 euro die de begraafplaats haar in rekening heeft gebracht om het familiegraf geschikt te maken voor de begraafplaats kan niet bewijzen dat het graf geschud is en moet de kosten terugbetalen. Klager 4 moet accepteren dat het graf geschikt gemaakt is voor twee personen en dat er nu nog één plaats resteert.

Klacht 2009-5, 2009-10, 2009-31, 2009-49.
www.klachteninstituutuitvaartwezen.nl

KORT-KORTER-KORTST

- De gemeente Kaag en Braassem, bestaande uit tien dorpen, wil één algemene begraafplaats: in Woubrugge.
- Op 3 maart wordt het nieuwe gedeelte van de algemene begraafplaats in Krabbendijke officieel geopend. Na lang wikken en wegen is gekozen voor op-hogen van het oude gedeelte. Bij de opening zal een monument worden onthuld ter nagedachtenis aan de mensen die begraven liggen op de 'onderliggende' oude begraafplaats.
- De gemeente Oosterhout verwacht dat de aanbesteding voor de bouw van een crematorium bij industrieterrein *Vijf Eiken* nog dit jaar van start kan gaan. Volgens de verantwoordelijk wethouder zijn er op dit moment twee partijen geïnteresseerd: *Bruijns Uitvaartverzorging* en *Dela*. De *Stichting Begraafplaatsen Oosterhout* zou in de plannen betrokken moeten worden. Een eerder verzoek om een crematorium te bouwen op begraafplaats *Leijsenakkers* is afgewezen.
- De dorpsraden in de gemeente Borsele werken aan een burgerinitiatief, zodat de grafrechten betaalbaar blijven. Het onderhoud moet worden betrokken bij het andere openbaar groen. Daarnaast moeten mensen voor korte periodes kunnen betalen en mogen grafstenen die niet in de weg staan niet worden weggehaald.
- De gemeente Goes gaat inventariseren hoe het staat met de beschikbare ruimte op de begraafplaatsen in Goes, ook in relatie met de komst van een crematorium op bedrijventerrein *De Poel II*.
- *Politie Twente* is een onderzoek gestart naar de diefstal van een grote hoeveelheid koper op begraafplaats *Groenendaal* in Almelo.
- Een groep Chinezen uit Zwolle en omgeving wil een eigen begraafplek op *Begraafpark Kranenburg*. De Chinezen zijn nu aangewezen op begraafplaatsen in Arnhem, Rotterdam of Den Haag. Met name oudere Chinezen hechten waarde aan een volwaardig Chinees graf.
- Het nieuwe crematorium *Boschhuizen* in Venray houdt op zondag 17 april een open dag. Dit crematorium van *Dela* heeft een aula met 120 zitplaatsen en een uitvaartlounge.
- Het *Keurmerk Uitvaartzorg* heeft de site www.keurmerkuitvaartzorg.nl vernieuwd. Belangrijkste toevoeging is een zoekstelsel – op postcode – naar gecertificeerde uitvaartondernemers.

EXPOSITIES, STUDIEREIZEN & AGENDA

t/m 26 mei Theater: Femmage houdt oefenuitvaart in het theater Plaats: verschillende theaters in Nederland.
www.femmage.com

5 maart Open dag Hogeschool Geesteswetenschappen Plaats: Utrecht. www.hgu.nl

7 t/m 8 maart Expo Funeraria Mexico 2011 Plaats: Puebla, Mexico.
www.expofunerariamexico.com.mx

8 t/m 11 maart ICCFA Annual Convention & Exposition Plaats: Las Vegas, Verenigde Staten.
www.iccfa.com

18 maart Opleiding Nabestaandenzorg Plaats: 's-Hertogenbosch.
www.terrazorginrouw.nl

20 maart Open informatiedag Plaats: Arnhem.
www.abreptus.nl

22 t/m 23 maart Training 'Gedeeld verdriet, rouw bij jongeren' Plaats: Groesbeek.
www.rietfiddelaers.nl

24 en 25 maart Training 'Verlies in Beeld' Plaats: Heeze. www.rietfiddelaers.nl

26 maart Forum Bestattung, Trends, Ambiente Plaats: Hamburg, Duitsland.
www.forum-bestattung.de

5 t/m 9 april Alpar-FIAT-IFTA summit 2011 Plaats: Bogotá en Medellín, Colombia.
www.alpar.com.co

6 april Training 'Presentatievaardigheden' Plaats: Geldermalsen. www.docendo.nl

7 t/m 9 april OGR 2011 Annual Conference Plaats: Atlanta, Verenigde Staten. www.ogr.org

7 april Training 'Oplossingsgericht werken met verlies' Plaats: omgeving Eindhoven.
www.rietfiddelaers.nl

8 april Symposium 'Verbinding niet verborgen' Plaats: Zwolle. www.levamentum.nl

9 april Uitvaartbeurs Plaats: Alkmaar.
www.uitvaartbeursalkmaar.nl

13 april Middagsymposium 'Veelkleurige tranen' Plaats: Driebergen. www.in-de-wolken.nl

De redactie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van fouten en onvolledigheden in de agenda. Zie voor de actuele agenda ook www.uitvaartmedia.com.

KOP (Kop ontbreekt in de kopij)

In de rubriek *Klantgericht* vertelt een opdrachtgever of bezoeker – klant in brede zin – over een uitvaart. Wat maakte indruk? Wat kon beter? Deze keer: Maarten Barckhof over de uitvaart van zijn moeder in de zomer van 2010.

“Toen mijn moeder overleed, belde ik Monuta, waar zij een uitvaartverzekering had. Een vriendelijke uitvaartleider stelde mij een aantal vragen over de gewenste invulling van de uitvaart. Hoewel ik nooit echt met mijn moeder over haar uitvaart sprak, vermoedde ik dat zij zou hebben gewild dat een dominee van de Nederlands Hervormde Kerk de dienst leidde. Ook kon ik wel raden dat zij bij mijn vader in het graf begraven wilde worden op Begraafplaats Kranenburg in Zwolle. In het nabijgelegen uitvaartcentrum werd zij opgebaard.

De uitvaartleider was heel voorkomend, maar op bepaalde punten durfde ik me niet helemaal op hem te verlaten. In de gastvrouw van het uitvaartcentrum, een hartelijke Limburgse met een groot organisatorisch talent, had ik veel meer vertrouwen. Bijvoorbeeld bij het regelen van paraplu's. Vlak voor de uitvaart bleek dat er grote kans was op regen. Ik vroeg de uitvaartleider toen om paraplu's, maar hij verzocht me om die zelf mee te nemen. Omdat ik me niet kon voorstellen dat het uitvaart-

centrum er niet over beschikte, heb ik de gastvrouw gebeld. Zij bevestigde dat er inderdaad paraplu's klaarstonden. Daaronder zijn we naar het graf gelopen.

Terugkijkend vind ik dat de uitvaartleider de meeste zaken uitstekend regelde. Ook was hij op een goede manier onzichtbaar tijdens de plechtigheid. Maar op detailniveau was hij wat laconiek en liet hij steekjes vallen. Dat gaf bij mij veel spanning. Ik heb hem dat later nog geschreven. Toen kreeg ik een mooie kaart terug. Het was prettig dat het zo goed werd afgerond.”

Reactie uitvaartleider Wim Hendriks: “De uitvaart van de vader van de heer Barckhof, tien jaar eerder, was niet zo goed verlopen. Ik merkte dat meneer wat gespannen was en vreesde dat het opnieuw mis zou gaan. Misschien wilde hij alles daarom zoveel mogelijk in eigen hand houden. Daarom probeerde ik hem op zijn gemak te stellen en duidelijk te maken dat ik alles goed voor hem zou regelen. Wat de paraplu's betreft: Monuta heeft in het betref-

fende uitvaartcentrum geen eigen paraplu's. Ik wist wel dat er een aantal paraplu's lagen, vergeten door andere bezoekers. Maar het leek me ongepast om meneer zo'n allegaartje aan te bieden.

Ik streef er altijd naar de uitvaart tot in de puntjes te verzorgen in overleg met de nabestaanden. Daarom ben ik blij dat meneer vond dat het goed is verlopen en dat we het goed hebben afgerond. Dat is voor mij het belangrijkste.” ■

Foto: Maarten Barckhof

FRIESLAND**Kollum**

Uitvaartverzorging H.S. Fennema, Tolhuis 13, 9291 JZ Kollum
Tel. 0511-454009, Fax 0511-452961
E-mail: info@fennema-uitvaart.nl
Internet: www.fennema-uitvaart.nl
Contactpersoon: Dhr. H.S. Fennema
Voor collegiale diensten in de provincie Friesland

GRONINGEN**Groningen**

Uitvaartverzorging Westera, Oude Rijksweg 7, 9481 BD Vries
Tel. 0592-543082, Fax 0592-543085
Voor Noord-Drenthe en Groningen.
E-mail: info@westera.nl
Internet: www.westera.nl

Stadskanaal

Uitvaartverzorging J. Stout v.o.f. Westerparallelstraat 72, 9501 GX Stadskanaal,
Tel. 0599-612482, Fax 0599-620840
Tevens Musselkanaal, Mussel, Ter Apel, Zandberg, 1e en 2e Exloërmond, Borger, Nieuw Buinen, Buinerveen, Drouwenermond, Drouwenerveen en Gasselternijveen

Ter Apel

Uitvaartverzorging DLE Emmen B.V., Meerdijk 88, 7825 TH Emmen
Postbus 80, 7800 AB Emmen.
Tel. 0591-611146 (dag en nacht bereikbaar), Fax 0591-641222
Verzorging door Z.O. Drenthe en Z.O. Groningen.

DRENTHE**Assen**

Uitvaartverzorging Westera, Oude Rijksweg 7, 9481 BD Vries
Tel. 0592-543082, Fax 0592-543085
Voor Noord-Drenthe en Groningen.
E-mail: info@westera.nl
Internet: www.westera.nl

Coevorden

DELU Uitvaartzorg BV, Postbus 292, 7900 AG Hoogeveen.
Uitvaartcentrum met aula, rouw- en koffiekamers: Het Haagje 169, Hoogeveen
Tel. 0528-264158, Fax 0528-274416
E-mail: uitvaartzorg@delu.nl
Regionaal werkzaam in Zuid-Drenthe en N-Overijssel.

Coevorden

Uitvaartverzorging DLE Emmen B.V., Meerdijk 88, 7825 TH Emmen
Postbus 80, 7800 AB Emmen.
Tel. 0591-611146 (dag en nacht bereikbaar), Fax 0591-641222
Verzorging door Z.O. Drenthe en Z.O. Groningen.

Eelde/Paterswolde

Uitvaartverzorging Westera, Oude Rijksweg 7, 9481 BD Vries
Tel. 0592-543082, Fax 0592-543085
Voor Noord-Drenthe en Groningen.
E-mail: info@westera.nl
Internet: www.westera.nl

Emmen

Uitvaartverzorging DLE Emmen B.V., Meerdijk 88, 7825 TH Emmen
Postbus 80, 7800 AB Emmen.
Tel. 0591-611146 (dag en nacht bereikbaar), Fax 0591-641222
Verzorging door Z.O. Drenthe en Z.O. Groningen.

Hoogeveen

DELU Uitvaartzorg BV, Postbus 292, 7900 AG Hoogeveen.
Uitvaartcentrum met aula, rouw- en koffiekamers: Het Haagje 169, Hoogeveen
Tel. 0528-264158, Fax 0528-274416
E-mail: uitvaartzorg@delu.nl
Regionaal werkzaam in Zuid-Drenthe en N-Overijssel.

Meppel

DELU Uitvaartzorg BV, Postbus 292, 7900 AG Hoogeveen.
Uitvaartcentrum met aula, rouw- en koffiekamers: Het Haagje 169, Hoogeveen
Tel. 0528-264158, Fax 0528-274416
E-mail: uitvaartzorg@delu.nl
Regionaal werkzaam in Zuid-Drenthe en N-Overijssel.

Vries

Uitvaartverzorging Westera, Oude Rijksweg 7, 9481 BD Vries
Tel. 0592-543082, Fax 0592-543085
Voor Noord-Drenthe en Groningen.
E-mail: info@westera.nl
Internet: www.westera.nl

Zuidlaren

Uitvaartverzorging Westera, Oude Rijksweg 7, 9481 BD Vries
Tel. 0592-543082, Fax 0592-543085
Voor Noord-Drenthe en Groningen.
E-mail: info@westera.nl
Internet: www.westera.nl

OVERIJSSSEL**Hardenberg**

Uitvaartverzorging Vasse, Kantoor- en bezoekadres: Parkweg 1c te Hardenberg
Postadres: Postbus 131, 7770 AC Hardenberg.
Tel. 0523-261454, Fax 0523-264110
E-mail: info@vasse-uitvaart.nl
Verzorging door heel N.O. Overijssel.

GELDERLAND**Apeldoorn**

Begravenisonderneming Rouwenhorst B.V., Chr. Geurtsweg 24-26, 7335 JV Apeldoorn,
Tel. 055-5414089, Fax 055-5412757
E-mail: info@rouwcentrum-rouwenhorst.nl
Internet: www.rouwcentrum-rouwenhorst.nl
Dhr. M. Laponder, directeur
Apeldoorn en omliggende dorpen.

Doetinchem

Agelink Uitvaartzorg B.V., Terborgseweg 126, 7005 BD Doetinchem
Tel. 0314-324667, Fax 0314-341233
Email: info@agelinkuitvaart.nl
Internet: www.agelinkuitvaart.nl

Harderwijk/Ermelo/Nunspeet e.o.

Rouwcentrum "Schaftenaar" Deventerweg 103, 3843 GC Harderwijk
Tel. 0341-415098, Fax 0341-412068
Email: info@rouwcentrumschaftenaar.nl
Internet: www.rouwcentrumschaftenaar.nl

Heelsum

D. Fintelman B.V. Begravenis- en Crematieonderneming Kamperdijklaan 6, 6866 BR Heelsum,
Tel. 0317-313727, Fax 0317-318079
E-mail: info@fintelman.nl
Internet: www.fintelman.nl

Nijkerk

Uitvaartverzorging G. Meewis v.o.f., Oude Barneveldseweg 38, 3862 WX Nijkerk
Tel. 033-2458941, Fax 033-2464318
E-mail: gmeewis@hetnet.nl
Bunschoten, Spakenburg, Eemdijk e.o. Putten.

Oosterbeek

Uitvaartverzorging J. Mijnhart Utrechtseweg 220, 6862 AZ Oosterbeek
Tel. 026-3333029, Fax 026-3340008
E-mail: info@mijnhartuitvaartverzorging.nl
Internet: www.mijnhartuitvaartverzorging.nl
Contactpersoon: D.J. Mijnhart
Gemeente Arnhem, Renkum, Wageningen.

Tiel

Van Kampen Uitvaartzorg v.o.f., Kwelkade 47, 4001 RL Tiel,
Tel. 0344-613812, Fax 0344-612485
E-mail: w.vankampen@planet.nl,
Internet: www.vankampenuitvaartzorg.nl
Alle collegiale diensten in Tiel en regio.

UTRECHT**Abcoude/Vinkeveen**

Uitvaartverzorging Rob van de Velde Voorbancken 3, 3645 GV Vinkeveen
Tel. 0297-583448, Fax 0297-583437
E-mail: info@robvandevelde.nl
Internet: www.robvandevelde.nl

Amersfoort

Uitvaartverzorging De Haan en Van de Kamp, Mozartweg 58, 3816 LT Amersfoort
Tel. 033-4757007, Fax 033-4757835
Verzorging alle diensten in en rondom Amersfoort.
E-mail: info@haankamp.nl

Breukelen/Loenen/Maarsse/Vreeland

Uitvaartverzorging Van Dijk, Kerkplein 1, 3621 BA Breukelen.
Tel. 0346-261636, Fax 0346-263669
Email: van.dijk.uitvaart@hetnet.nl
Internet: www.uitvaart-vandijk.nl

Utrecht

Algemene Utrechtse Begravenis- en Crematieverzorging H. Agterberg B.V., Wolter Heukelslaan 50, 3581 ST Utrecht,
Tel. 030-2510982, Fax 030-2511141
G.J.H. Daalhuisen.
E-mail: info@agterberg.nl
Internet: www.agterberg.nl

Utrecht

PCB Uitvaartzorg, Donaudreef 25, 3561 EL Utrecht
Dorpsstraat 6, 3433 CH Nieuwegein
Tel. 030-2622244/030-3051630, Fax 030-2622654
E-mail: info@pcb-uitvaart.nl
Internet: www.pcb-uitvaart.nl
Contactpersoon: David van de Waal
Collegiale diensten: aangifte, overbrengen, opbaren.

NOORD-HOLLAND**Amsterdam**

Begravenis- en crematieverzorging A. de Jong, Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam
Tel. 020-6761337, Fax 020-6716689
E-mail: dejong@uitvaart.nl
Internet: www.amsterdamuitvaart.nl
Verzorging aangiften in en dragers op alle begraafplaatsen in Amsterdam.

Amsterdam

Spierings, Kok & Lemkes B.V., Zandpad 3a, 1054 GA Amsterdam
Tel. 020-6184771, Fax 020-6850027
Email: skl@uitvaart.nl
Internet: www.skluitvaart.nl

Amsterdam

Uitvaartcentrum Zuid, Fred. Roeskestraat 91, 1076 EC Amsterdam
Tel. 020-6460606, Fax 020-6440527
Internet: www.uzn-nederland.nl

Den Helder

Uitvaartcentrum De Binnenstad, Spoorgracht 6, 1781 CC Den Helder.
Tel. 0227-592087, Fax 0227-593779

Duivendrecht

Uitvaartverzorging Meijer-Dam, Clarissenhof 29, 1115 CA Duivendrecht
Tel. 020-6992382, Fax 020-6951491
E-mail: meijer-dam@planet.nl

Hilversum

Uitvaartverzorging J.J. Dekker & Zn. B.V., Van Riebeeckweg 45, 1212 EH Hilversum
Tel. 035-6835523, Fax 035-6836517.
E-mail: info@dekker-uitvaart.nl

Huizen

De Groot Uitvaart, Havenstraat 23-25, 1271 AB Huizen
Tel. 035-5254363, Fax 035-5261455
E-mail: info@uitvaartdegroot.nl
Internet: www.uitvaartdegroot.nl
Ontvang- en rouwkamers, 24-uurs familiekamers, verzorging in 't Gooi en de Vechtstreek.

Huizen

Rebel's Begravenisonderneming, Ceintuurbaan 45, 1271 BG Huizen,
Tel. 035-5253067, Fax 035-52617390
E-mail: info@rebel-uitvaart.nl

Texel (Den Burg)

"Uitvaartcentrum Texel", Mark en Jolanda Pijper Bernhardlaan 147, 1791 XD Den Burg
Tel. 0222-310168/06-51283246, Fax 0222-310000
E-mail: info@uitvaartcentrumtexel.nl
Internet: www.uitvaartcentrumtexel.nl

ZUID-HOLLAND**Alblasserdam**

De Drechtstreek & van den Dool, Uitvaartverzorging Kerkstraat 205, 2953 GJ Alblasserdam
Tel. 078-6919128
E-mail: sliedrecht@drechtstreek.nl
Internet: www.drechtstreek.nl

Barendrecht/Heerjansdam

Uitvaartverzorging Klink B.V., Prins Willemstraat 2, 2991 BS Barendrecht,
Tel. 0180-612735, Fax 0180-616254
E-mail: info@uitvaartklink.nl

Den Haag

Uitvaartverzorging J. Henning b.v. anno 1885, Boutersemstraat 1, 2518 PC Den Haag
Tel. 070-3454810, Fax 070-3463947
E-mail: info@henning-uitvaart.nl
Internet: www.henning-uitvaart.nl

Den Haag

Fa. A. H. Kerkhof & Zn, Uitvaartzorg sinds 1892.
Kantoor: Groot Hertoginnelaan 227, 2517 ET Den Haag
Tel. 070-3451676, Fax 070-3646672
E-mail: firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl
Internet: www.kerkhof-uitvaartzorg.nl
Beschikbaar: Rouwcentrum Sorghvliet, Stijlvol klassiek "Haags", Groot Hertoginnelaan 1 (Centrum). Rouwcentrum Waldeck, Oude Haagweg 28 (Loosduinen) Multi-religieus. Persoonlijk dienstverlening. Vnl kerkelijke uitvaarten. Multi-religieus georiënteerd.

Den Haag

Memento Mori/Wijling v.o.f. Leyweg 65, 2545 CE Den Haag.
Tel. 070-4400333, Fax 070-4043717
E-mail: wijling.mementomori@planet.nl
Gespecialiseerd Moslim en Hindoe. Beschikbare rouwkamers: "Sorghvliet", Groot Hertoginnelaan 1 en Rouwcentrum "Waldeck", Oude Haagweg 28 te 's Gravenhage-Loosduinen.

Den Haag/Loosduinen

Uitvaartverzorging Storm,
Oude Haagweg 28, 2552 EP Den Haag,
Tel. 070-3978877, Fax 070-3973587
Internet: www.stormuitvaartverzorging.nl
Bestelbureau voor dragerspersoneel
Tel. 070-3975221.

Dordrecht

Dordrecht en Omstreken BV,
Nassauweg 190, 3314 JR Dordrecht,
Tel. 078-6 483 483, Fax 078-6146294
E-mail: info@uitvaardordrecht.nl
Internet: www.uitvaardordrecht.nl
A.C. de Jong, directeur.

Gorinchem

Begravenisonderneming
G.J. van Brouwershaven B.V.,
Schelluineveld 13-15,
4203 NB Gorinchem,
Tel. 0183-630756, Fax 0183-630289
b.g.g. 078-6483483
E-mail: info@uitvaardordrecht.nl
Internet: www.uitvaardgorinchem.nl
A.C. de Jong, directeur

Krimpen a/d IJssel

Uitvaartverzorging Stoppelenburg,
Populierenlaan 122-A,
2925 CV Krimpen a/d IJssel.
Verzorging voor de gehele Krimpenerwaard
en Capelle a/d IJssel
Tel. 0180-522255, Fax 0180-523422
E-mail: uitvaart@stoppelenburg.nl
Internet: www.stoppelenburg.nl

Middelharnis

Van Hulst,
West Achterweg 3, 3241 EH Middelharnis,
Tel. 0187-486962, Fax 0187-486529
E-mail: info@vanhulstvf.nl
Eigen uitvaartcentrum voor geheel Goeree
en Overflakke.

Naaldwijk

Van der Eijk Uitvaartverzorging,
Fresiastraat 12, 2671 KS Naaldwijk
Tel. 0174-629946, Fax 0174-631911
E-mail: info@eijk-uitvaartverzorging.nl
Internet: www.eijk-uitvaartverzorging.nl
Verzorgt alle collegiale diensten,
verzekeringen, rouwtransporten door
geheel Nederland.

Oud-Beijerland

Uitvaartverzorging Moree BV,
Prins Hendrikstraat 20-22
3262 ST Oud-Beijerland
Tel. 0186-617078, Fax 0186-620694
E-mail: info@uitvaartverzorging-moree.nl
Internet: www.uitvaartverzorging-moree.nl
Voor collegiale diensten in de gehele
Hoeksche Waard.

Oudekerk aan den IJssel

Uitvaartverzorging J.C. van Reeuwijk en Zn
IJsseldijk-Noord 36, 2935 BG Oudekerk
a/d IJssel
Tel. 0180-681332, Fax 0180-682517
E-mail: hansvanreeuwijk@wanadoo.nl
Internet: www.jcvanreeuwijkzoon.nl
Verzorging door de gehele Krimpenerwaard.

Papendrecht

Alblasserwaard Uitvaartverzorging,
p/a Nassauweg 190, 3314 JR Dordrecht
R.V. Penneweert, uitvaartverzorging,
bedrijfsleider
Tel. 078-6154666, Fax 078-6483481,
b.g.g. 078-6483 483
E-mail: info@uitvaardordrecht.nl
Internet: www.uitvaardpapendrecht.nl
A.C. de Jong, directeur.

Papendrecht

De Drechtstreek, Uitvaartverzorging
Adm. de Ruyterweg 21,
3354 XA Papendrecht
Tel. 078-6151941
E-mail: sliedrecht@drechtstreek.nl
Internet: www.drechtstreek.nl
Eigen uitvaartcentrum op de
begraafplaats.

Rhoon/Poortugaal/Pernis

Associatie Uitvaartverzorging.
Bakker Van den Bosch & Kloeg.
Viaductweg 89, 3161 RX Rhoon.
Tel. 010-2202271, Fax 010-4565303
E-mail: info@uitvaartassociatie.nl
Internet: www.uitvaartassociatie.nl
Eigen uitvaartcentra op diverse
begraafplaatsen.

Ridderkerk

De Drechtstreek, F. Timmers
Uitvaartverzorging BV,
Oudelandseweg 57, 2981 BT Ridderkerk
Tel. 0180-422315, Fax 0180-420127
E-mail: info@timmersuitvaart.nl
Internet: www.timmersuitvaart.nl

Rotterdam

Associatie Uitvaartverzorging,
Bakker Van den Bosch & Kloeg
Hoofdkantoor:
Slaak 20, 3061 CS Rotterdam
Tel. 010-2202271, Fax 010-4565303
E-mail: info@uitvaartassociatie.nl
Internet: uitvaartassociatie.nl
Eigen uitvaartcentra op diverse
begraafplaatsen.

Rotterdam

Uitvaartverzorging Van Mourik BV,
Kamerlingh Onnesweg 50,
3068 JR Rotterdam
Tel. 010-4208884, Fax 0180-616254
E-mail: info@uitvaartklink.nl

Rotterdam

P.A. van der Waal en Zn. Uitvaartverzorging,
Dorpsweg 152c, 3083 LK Rotterdam
Tel. 010-4803471, Fax 010-4806044
K.L. van der Waal
E-mail: waal@hetnet.nl
Internet: www.uitvaartverzorging-vdwaal.nl

Slidrecht

De Drechtstreek, Uitvaartverzorging.
Jan Steenstraat 71, 3362 XH Slidrecht
Tel. 0184-412418
E-mail: slidrecht@drechtstreek.nl
Internet: www.drechtstreek.nl
Eigen uitvaartcentrum nabij de
begraafplaats.

Vlaardingen

Waaijers Uitvaartverzorging BV,
Olmendreef 160, 3137 CR Vlaardingen,
Tel. 010-4741144, Fax 010-4747073
Ook Schiedam en Maassluis.
Uitvaartcentrum naast Begraafplaats.

Zwijndrecht

Begravenisonderneming A.T. van Krimpen B.V.,
Nassauweg 190, 3314 JR Dordrecht,
Tel. 078-6 483 483, Fax 078-6146294
E-mail: info@uitvaardordrecht.nl
Internet: www.uitvaartzwijndrecht.nl
A.C. de Jong, directeur

ZEELAND**Goes/'s Gravenpolder/Kapelle**

Uitvaartverzorging "De Bevelanden"
Joh. C. Hoekman
Hoofdkantoor:
Geldeloozepad 20, 4463 AJ Goes Centraal
Tel. 0113-3114 44, Fax 0113-312978
E-mail: info@uitvaartzorgcentrum.nl
Internet: www.uitvaartzorgcentrum.nl
Voor alle dienstverlening in geheel Midden-
Zeeland

NOORD-BRABANT**Boxmeer (Rijkevoort)**

Begravenisonderneming Van Dijk B.V.,
Veldweg 16, 5447 BH Rijkevoort.
Tel. 0485-452868, fax 0485-315437
Email: ton@tonvandijk.nl
Geheel Oost Brabant en Noord Limburg.
Verhuur van witte en bordeauxrode
rouwwagens en volglimousines door heel
Nederland.

Den Bosch

Bijnen & Kramer Uitvaartverzorging
Wolfskamerweg 14, 5262 SJ Vught,
tel 073-6139396, fax 073-6139416,
M.A.H. Bijnen/J.C.E. Kramer
Kwaliteit, collegialiteit en collegiaal tarief.

Den Bosch/Vught/Rosmalen

Bijnen Uitvaartverzorging,
Wolfskamerweg 16, 5262 SJ Vught,
tel. 073-6562379, fax 073-6569894,
M.A.H. Bijnen.
Kwaliteit, collegialiteit en collegiaal tarief.
E-mail: info@bijnenuitvaartverzorging.nl
Internet: www.bijnenuitvaartverzorging.nl

Den Bosch

Klopper & Kramer b.v.,
Salvador Allendelaan 5,
5231 BZ 's Hertogenbosch,
tel. 073-6420281, fax 073-6424980
E-mail: info@klopperenkramer.nl
Internet: www.klopperenkramer.nl

Cuyk

Begravenisonderneming Van Dijk B.V.
Kampsestraat 36, 5443 AK Haps (gem.
Cuijk), Tel. 0485-320259,
b.g.g. 0485-452868, fax: 0485-315437,
E.J. van Dijk, A.J.C. van Dijk.
E-mail: ton@tonvandijk.nl. Geheel Oost
Brabant en Noord Limburg. Verhuur van
witte en bordeaux rode rouwwagens en
volglimousines door heel Nederland.

Grave

Annora Uitvaartverzorging VOF
voorheen Adriaans Uitvaartverzorging
Oliestraat 4, 5361 GN Grave
tel. 0486-472074, fax 0486-421578
Wil Berben en Irene Peeters
www.annorauitvaartverzorging.nl

Mill/St. Hubert

Uitvaarthuis Van Dijk B.V.
Wanroyseweg 42, 5451 HA Mill
Tel. 0485-452868
E.J. van Dijk, A.J.C. van Dijk.
E-mail: ton@tonvandijk.nl.
Verhuur van witte en bordeaux rode
rouwwagens en volglimousines door heel
Nederland.

Oss

Uitvaartverzorging Van Lith B.V., Docfalaan
2, 5342 HZ Oss,
tel. 0412-623173, fax 0412-641155.
E-mail: contact@uitvaartverzorgingvanlith.nl
Internet: www.uitvaartverzorgingvanlith.nl
Verzorging in Oss en omgeving en gebied
Maas en Waal.
Beheerder 'Stadsmortuarium Oss'.
Beheerder 'Herinneringshuis Van Lith'.

Tilburg

Bijnen Uitvaartverzorging,
Brucknerlaan 20, Tilburg
tel. 013-4553379, fax 073-6569894,
M.A.H. Bijnen.
Kwaliteit, collegialiteit en collegiaal tarief.
E-mail: info@bijnenuitvaartverzorging.nl
Internet: www.bijnenuitvaartverzorging.nl

Vlijmen

Bijnen & Kramer Uitvaartverzorging
's-Hertogenbosch e.o.
Marijnenlaan 67, 5251 SB Vlijmen.
Tel. 073-6139396/073-5117470
Fax 073-5119051
E-mail: info@eugenekramer.nl
Contactpersoon: Eugène Kramer.
Beheer mortuarium Jeroen Bosch ZH/
GZG.

LIMBURG**Echt**

Peusen Uitvaartzorg,
Bellekeweg 37, 6101 JZ Echt
Postbus 31, 6100 AA Echt
Tel. 0475-486100, Fax 0475-485945
E-mail: info@peusen.nl
Internet: www.peusen.nl
I.H.A. Peusen

Heerlen

Begravenisonderneming Post Heerlen
Tel. 045-5429988, Fax 045-5429944
E-mail: info@jansimonpost.nl
internet: www.jansimonpost.nl

Horst

Begravenis- en Crematieonderneming
Theo Arts v.o.f.,
Venrayseweg 104, 5961 AJ Horst
Tel. 077-3987099, Fax 0478-550160
E-mail: info@theoarts.com
Voor alle collegiale diensten in de omgeving
Horst en Venray.

Maastricht

Uitvaartverzorging Sassen/Dielemans/
Dickhaut, p/a St. Maartenslaan 44-48,
6221 AZ Maastricht
Tel. 043-3215802/043-3432555/
043-3212000, Fax 043-3210880.
E-mail: info@sassenuitvaartverzorging.nl
Internet: www.sassenuitvaartverzorging.nl

Roermond/St. Odiliënberg

Willems Uitvaartverzorging
Kapellerlaan 71, Roermond
't Sitterd 22, St. Odiliënberg
Tel. 0475-401854, Fax 0475-333040
E-mail: info@willemsuitvaartverzorging.nl
Internet: www.willemsuitvaartverzorging.nl

BOEDER SCHERPENZEEL
**COMFORT
KLEDING**

WELKOM

- kostuums, colberts en pantalons • mantelpakjes, blazers en rokken •
- jacquets en streeppantalons • overjassen, hoeden en schoenen •
- overhemden en blouses • stropdassen en shawls •

Neem vrijblijvend contact met ons op voor een persoonlijk advies!

WWW.BOEDERCOMFORTKLEDING.NL
OOSTEINDE 85A | 3925 LB SCHERPENZEEL
T (033) 258 98 30

Word franchiser bij Yarden

Yarden biedt uitvaartverzorging, verzekeringen en voorlichting. Ons vaste uitgangspunt daarbij is maximale persoonlijke aandacht voor iedere klant en iedere wens. Yarden is op zoek naar franchisenemers, die als uitvaartondernemer aan de slag willen.

De 5 sterke punten van Yarden Franchise

1. Combinatie van landelijk sterke partner en lokaal zelfstandig ondernemerschap.
2. Rayonnering: u krijgt de beschikking over een eigen werkgebied.
3. Uitgebreide begeleiding en ondersteuning, bijvoorbeeld callcenter, administratie en centrale inkoopafspraken.

4. Basisomzet door verwijzing verzekerde uitvaarten.
5. Lokaal succes: ook voor uw lokale marktwerking volop ondersteuning.

Denkt u erover een uitvaartonderneming te starten in uw regio? Neem dan contact op met Ben Buitelaar, Manager Franchise op 088 927 3169 of kijk op www.yarden-franchise.nl of uw gebied nog vrij is.

www.yarden-franchise.nl

YARDEN
Iedere uitvaart uniek

VERANDERINGEN

Links: directeur Michael Thijssens, rechts: uitvaartverzorgster Toon van der Velden. Midden: Marianne Hoevenaars (Federatie Ondernemers Geldrop).

• *Monique van Houtum Uitvaartbegeleiding* opent een tweede afscheidshuis in Tilburg. Als nabestaanden dit wensen, kunnen zij in *Het Afscheidshuis* onder begeleiding zelf de laatste verzorging van de overledene doen. *Harrie van Dun* is gespecialiseerd in de zorg voor overledenen en begeleidt nabestaanden hierbij. De verzorgingsruimten zijn in een huiselijke sfeer ingericht. Met de opening van het tweede afscheidshuis heeft *Van Dun* ervoor gekozen om in de regio Tilburg alleen nog met *Monique van Houtum* te werken. • *De Federatie Ondernemers Geldrop (FOG)* heeft *Van der Stappen Uitvaartzorg* verkozen als ondernemer van het jaar. • *Marie-Louise Meuris*, directeur van begraafplaats en crematorium *De Nieuwe Ooster* in Amsterdam, werd genomineerd als Esta vakvrouw van 2010. Liefst 260 vakvrouwen meldden zich aan, *Meuris* was een van de vijftien finalisten. • Bij de *Vereniging voor Uitvaartorganisaties Oost-Nederland* heeft *Herman Wormgoor (Vredehof)* de voorzittershamer

overgedragen aan *Wilco Plaggenborg (Yarden Uitvaartzorg)*. De functie van penningmeester *Anton Holterman (Uitvaartverzorging Holterman)* is overgenomen door *Gerrit Tjihuis (Tjihuis Goor Uitvaartzorg)*. *Pedro Swier (Vredehof)* is toegetreden als algemeen bestuurslid. • Het Zuid-Hollandse CVU heeft zich aangesloten bij de Uitvaart Informatie Hulplijn van SCU. • *Meander Uitvaartopleidingen* startte september 2010 met een nieuwe opleiding: de vakopleiding voor uitvaartbegeleiders met ervaring. De eerste acht studenten ontvingen hun certificaat: *Arina Backers, Annemieke Brouwer, Marie-Catrien van den Dries, Kitty Edelman, Marij Jonkmans, Katja de Kok, Esther Nanninga* en *Ank Siersema*. • *D&B grafische techniek* werd OKI-dealer of the year 2010. • De *Associatie uitvaartverzorging Bakker van den Bosch & Kloeg* heeft het Keurmerk *Uitvaartzorg* behaald. •

VOLGEND NUMMER

THEMA **Verzekeringen**

Uitvaarten verzorgen en verzekeren: twee takken van sport

Voorlichten over de naturopolis van een ander

Verzekeren via NAvU/NorthWest

colofon Het *Uitvaartwezen* Vakblad voor uitvaartprofessionals
maart 2011 – nummer 2 – www.hetuitvaartwezen.nl

Hoofredacteur ir. Marjon Weijzen, redactie@hetuitvaartwezen.nl

Eindredacteur drs. Femke van den Berg

Aan dit nummer werkten mee Pauline Baijer, Maarten Barckhof, Hans Basten, Peter Engelen, Dasha Elfring (Stilbeeld uitvaartfotografie), drs. Marjon Klaassen, Marianne van de Polder, mr. Frank Post, Gijsje Teunissen, mr. Carola van Vilsteren

Uitgever Uitvaart Media in opdracht van NUVU
Postbus 80532, 2508 GM Den Haag
Tel: (070) 351 88 18, Fax: (070) 351 88 09
hetuitvaartwezen@uitvaartmedia.com

Abonnementen-administratie Uitvaart Media
Postbus 80532, 2508 GM Den Haag
Tel: (070) 351 88 18, Fax: (070) 351 88 09
abbonementen@hetuitvaartwezen.nl

Advertenties Sales & Services
Postbus 2317, 1620 EH Hoorn
Tel: (0229) 21 12 11, Fax: (0229) 27 04 04
advertenties@hetuitvaartwezen.nl

Ontwerp emjee | grafische vormgeving, Varik

ISSN 1381-6578

Het Uitvaartwezen is een vakblad voor de uitvaartbranche en tevens officieel orgaan van de Nederlandse Unie van Erkende Uitvaartondernemingen (NUVU, Postbus 93529, 2509 AM Den Haag).

Abonnementen Het *Uitvaartwezen* verschijnt tien keer per jaar. Een jaarabonnement kost € 84,50 (exclusief btw) en geldt tot wederopzegging, minimaal twee maanden voor het einde van de abonnementsperiode. Zie voor de Algemene Leveringsvoorwaarden van Uitvaart Media www.uitvaartmedia.com. Een exemplaar wordt u op verzoek toegestuurd. Voor erkende leden en aspirant-leden van de NUVU is een jaarabonnement kosteloos. Juniorleden van de NUVU ontvangen 50% korting.

Rechten en aansprakelijkheid Alle rechten op de inhoud van deze uitgave behoren toe aan de uitgever. Overname, kopiëren, of op een andere wijze vermenigvuldigen van artikelen is alleen toegestaan na voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever is niet aansprakelijk voor de gevolgen van eventuele omissies in deze uitgave.

Uitvaartmedia.com

Redactiecommissie (v.l.n.r.): Pauline Baijer, mr. Karin Been, Maria Gielbert, John Heskes, Fred Meeuwse, Pedro Swier, Gijsje Teunissen

*** ENKELE en DUBBELE GRAFKELDERS**

*** ETAGEKELDERS**

*** ISLAMITISCHE GRAFKELDERS**

*** KNEKELKELDERS**

*** BOVENGRONDS BEGRAVEN**

*** WANDGRAVEN**

*** GALERIJGRAVEN**

*** HEUVELGRAVEN**

*** URNKELDERS**

*** URNENMUREN**

*** COLUMBARIUM**

- * GRAFLIFTEN**
- * GRAFBEKISTING**
- * GRAFOMRANDING**
- * BAARWAGENS**
- * BAREN**
- * KOELINGEN**
- * BAARKLEDEN**
- * KISTKLEDEN**
- * SIERKLEDEN**
- * KATAFALKKROKKEN**
- * UNIFORME KLEDING**

Kantoor en administratie:
Postbus 208
7740 AE Coevorden
Tel.: (0524) 516 874
mail: info@omko.nl

Albo Beton:
Jacob Roggeveenstraat 4
7825 VW Emmen

Constructie:
Middendorp 22
Wachtum
Tel.: (0524) 553 081

Atelier:
Olivier van Noortstraat 22
Emmen
Tel.: (0591) 631 179

Uw kracht

Onze kwaliteit

P. VAN WIJK
& ZOOON

UITVAARTKISTEN

www.pvanwijk.nl

Levering vanuit diverse depots voor België en Nederland

Centraal adres: Poolvoosweg 107 / 2901 BM Capelle a/d IJssel Holland / Tel: 0031 (0)10 - 4 50 23 33 / Fax: 0031 (0)10 - 4 50 27 87
Internet: <http://www.pvanwijk.nl> / Email: info@pvanwijk.nl